

BUITEN

10^E JAARGANG N^O. 2.

ZATERDAG 8 JANUARI 1916.

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS EERDE. GOBELIN IN DE ZAAL

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE STERRENHEMEL IN JANUARI, DOOR A. A. N.	BLZ. 14
TERUG UIT HET RIJK DER DOODEN. UIT HET FRANSCH VAN GASTON LEROUX (2).	14
HET HUIS EERDE (SLOT), DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLL. BLZ. 13, 16-20	
DE BLAUWE DISTEL, DOOR P. E. W. KOK	BLZ. 17
DE LEEUW (SLOT), DOOR J. J. HOF, GEÏLLUSTREERD.	19
TE VEEL VOSSEN, DOOR G.	20
DE SPAANSCH E HORENMESTKEVER, DOOR J. H. FABRE, (VERT. DOOR G. H. PRINSEN GEERLIGS), GEÏLL. BLZ. 21-22	
DE BLAUWE MUUR, UIT HET ENGELSCH VAN RICHARD WASHBURN CHILD (23)	BLZ. 23
ZONNESPEL BIJ DE BOERDERIJ. ILLUSTRATIE	23
IN MEMORIAM P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN DOOR R. (MET PORTRET)	24

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie" of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten". Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken betoefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

DE STERRENHEMEL IN JANUARI.

HET volgende overzicht geeft den stand der sterrenbeelden voor 3 uur sterretijd, d.i. omstreeks half acht middelbaren tijd. Men zie het Januariaartje in de N.R.Ct. Zenith: Cassiopeia, Perseus;

Noorden: Groote en kleine Beer, Boötes, Draak,

Hercules, Jachthonden;

Noordoosten: Giraffe, kleine Leeuw;

Oosten: Eenhoorn, kleine Hond, Kreeft, groote Leeuw, Lynx, Tweelingen, Wagenman, Waterslang;

Zuidoosten: Haas, groote Hond, Orion, Stier;

Zuiden: Beeldhouwer, Eridanus, Oven, Ram, Stier, Walvisch;

Zuidwesten: Driehoek, Visschen;

Westen: Andromeda, Dolfin, Hagedis, kleine Paard, Pegasus, Pijl, Vos, Waterman, Zwaan;

Noordwesten: Cepheus, Lier.

De sterrenhemel is op heldere maanvrije Januari-avonden prachtig, door den rijkdom aan heldere sterren: op het hierboven genoemde kaartje der N.R.Ct. komen niet minder dan elf sterren der eerste grootte voor (nl. Sirius, Procyon, Aldebaran, Capella, Ridjel, Beteldjusa, Castor, Pollux, Regulus, Wega en Deneb), waarbij zich dan nog Jupiter in de Visschen, Saturnus in de Tweelingen en Mars in den Leeuw voegen. Wie er de moeite voor over heeft, kan de vijf andere in Nederland zichtbare sterren der eerste grootte omstreeks den 10^{en} Januari ook nog zien: Altair en Fomalhaut kort na zonsondergang in het Zuidwesten, Arkturus en Spica na middernacht, en Antares (en wederom Altair) kort vóór zonsopkomst in het Zuidoosten.

De Melkweg loopt te half 8 van het Zuidoosten naar het Noordwesten en staat in de sterrenbeelden Wagenman, Perseus en Cassiopeia hoog aan den hemel, maar is lang zoo indrukwekkend niet als in zomernachten.

Het Zodiakaallicht is in de laatste week van Januari aan den avondhemel te zien. De maan die den 20^{en} vol is, hindert dan niet meer, maar wel zou men last kunnen hebben van de heldere stralende planeet Venus.

De Gegenschein komt in het sterrenbeeld Kreeft uit den Melkweg te voorschijn. Bij afwezigheid van maanlicht zijn de omstandigheden voor de waarneming vrij gunstig, tenminste zoolang de planeet Mars niet te dicht in de buurt komt.

De eerste dagen van het jaar zijn er gewoonlijk vrij veel vallende sterren te zien, vooral na middernacht: naar hun straalpunt, in den Draak dicht bij Boötes, heeten zij Draconiden.

Algol minima zijn waarneembaar: den 10^{en} Januari te 3 uur

na middernacht, den 13^{en} te middernacht, den 16^{en} te 9 uur en den 19^{en} te 6 uur. De ster *Mira Ceti* is thans zoo helder geworden als ik haar in langen tijd niet gezien heb. Zij is nu vrij wat helderder dan de ster γ van den Walvisch (zie het kaartje in N°. 5 van den zevenden jaargang).

R Coronae, thans aan den morgenhemel waarneembaar, is weer veel zwakker geworden, zooals ik wel vermoedde dat zou gebeuren (zie het nummer van 4 Dec.).

De ster α *Cygni* is nu gemakkelijk in een binocle zichtbaar: zij heeft eind December al de 7^e grootte bereikt.

De aarde bereikt den 2^{en} Januari haar *perihelium*: wij zien dus nu de zon zoo groot mogelijk (3°, grooter dan in Juli) en bewegen ons volgens de wet der perken zoo snel mogelijk in onze baan om de zon. Wat op het zelfde neerkomt: de oostwaartsche beweging der zon lijkt ons nu sterk versneld — ze is bijna 7°, grooter dan in Juli. Bij den naar het Westen draaienden hemel blijft de zon in dit jaargetijde meer dan anders achter, en zoo wordt, althans grootendeels, de toename der *tijdsverrekening* verklaard: den 1^{en} Januari is de zon 3 minuten bij de klok achter, den 31^{en} bijna een kwartier.

Mercurius is in het einde der maand als avondster onder vrij gunstige omstandigheden te zien; den 20^{en} Januari gaat de planeet te 6 uur onder, dat is bijna drie kwartier na de zon.

Venus wordt nu een prachtige avondster. Den 1^{en} Januari gaat zij om 6 uur onder, den 31^{en} omstreeks half 8. De schijn-gestalte neemt langzaam af, de middellijn der schijf heel langzaam toe: maar ook den 1^{en} Februari meet de schijf pas 13" en is zij nog veel voller dan een Eerste Kwartier der maan. Men lette op de snelle nadering der planeet tot *Jupiter*: de afstand bedraagt 1 Januari ongeveer 44°, den 31^{en} nog maar 12°. Het ligt natuurlijk aan Venus, die zoo snel naar het Oosten loopt, en die den zooveel trageren Jupiter inhaalt. Laatstgenoemde planeet staat in de Visschen; zij gaat 1 Januari omstreeks half 12, den 31^{en} reeds te half 10 onder.

Mars, in den Leeuw, komt 1 Januari te half 9 op, 1 Februari al omstreeks 6 uur. De Oostwaartsche beweging is nu tot staan gekomen, tusschen de sterren α en γ van den Leeuw, en Mars loopt terug, eerst langzaam, daarna sneller. De schijf neemt deze maand toe van 11."4 tot 13."7 en de roode planeet wordt zeer helder.

Saturnus bevindt zich 4 Januari in oppositie met de zon (in het sterrenbeeld Tweelingen) en is den heelen nacht zichtbaar.

Uit het medegedeelde blijkt, dat men den 20^{en} Januari binnen twee uur de vijf heldere planeten alle kan zien: te vijf uur staat Mercurius laag boven den Westelijken horizon, en te zeven uur komt Mars in het Oosten te voorschijn.

Den 20^{en} Januari zal men het allereerste begin van een maansverduistering kunnen te zien krijgen: de volle maan treedt 's morgens iets over half 8 (astronomisch: 19 Januari te 19^u 35^m) in de aardschaduw, maar zij gaat een half uur later al onder.

Het jaar 1916 heeft het rangnummer 21 in den *zonnecirkel* en derhalve de Zondagsletters B en A. (Buiten V, N°. 1); het is een schrikkeljaar en dan dragen de dagen 24 en 25 Februari dezelfde letter. Het is uit oude relatie met den Romeinschen kalender, dat de schrikkeljaar juist hier wordt ingelascht.

Het *Guldengetal* is 17 en daarmee wordt het *Epaktengetal* (Buiten IX, N°. 2) 25; het is de rest der deeling door 30 van het met 18 vermeerderde 11-voud van het guldengetal. Eigenlijk wil dat zeggen, dat het 25 dagen vóór 1 Januari Nieuwe Maan is, d.i. dus 7 December, maar dat kan wel eens een dag scheien, daar men in deze tijdrekening met een genormaliseerde maan werkt. Inderdaad viel de nieuwe maan op 6 December, 's avonds 6 uur. De in Buiten (zie N°. 2 van den negenden jaargang) medegedeelde lijstjes geven nu heel gemakkelijk de berekening van den Paaschdatum. Uit het Guldengetal 17 volgt, dat het in het schrikkeljaar 1916 16 April Volle Maan is; het rangnummer 21 van den zonnecirkel geeft 26 Maart en dus ook 16 April als Zondag; volgens den Paaschregel is het nu pas een week later, 23 April, Paschen. Hetzelfde resultaat krijgt men natuurlijk door de *Paaschformule* van Gauss toe te passen (Buiten V, N°. 14). Voor 1916 vindt men $a=16$, $b=0$, $c=5$, $d=28$, $e=4$, zoodat Paschen valt op 54 Maart, d.i. 23 April.

Laat ik nog vermelden, dat het jaar 1916 voor Oost-Europa op 14 Januari begint, dat het Mohamedaansche jaar 1335 (*maanjaar*) op 28 October aanvangt en het Joodsche jaar 5677 (*gebonden maanjaar*) den 28^{en} September.

A. A. N.

TERUG UIT HET RIJK DER DOODEN

Uit het Fransch van GASTON LEROUX.

(2)

I. DE ROZENGAARDE.

FANNY en Jacques wisselden snel een blik en spraken geen woord meer.

„Kijk deze papieren in", had zijn broer nog gezegd. „ik ga naar 't kasteel terug en morgenochtend om vier uur zal ik hier zijn. Wij zullen 't stuk teekenen en ik ga met de auto van hier naar Parijs. Waarschuw den chauffeur".

Toen had hij diep gezocht, was opgestaan en naar de deur toegelopen. Deze was nog niet dicht, of zij omhelsde haar man; zij kon niet langer haar groote vreugde bedwingen. In haar hart

haatte zij André, die hun nooit de plaats gegeven had, die hun naar zij dacht, toekwam.

„Wat een buitenkansje, dat vertrek, wat een vreemde geschiedenis. O, lieveling, lieveling!” . . .

Zij sprak plotseling weer met een Engelsch accent, wat zij in geen tijden gedaan had, omdat zij vond, dat dit niet paste bij hun nederigen staat.

Jacques bedwong met moeite haar onstuimigheid.

„Wacht tenminste, tot hij weg is!” Maar toen zij door de ramen van de eetkamer André in een Engelsch rijtuigje zagen stappen, wierpen zij zich op de papieren, lazen, verslonden den inhoud. . . Een derde van de winst. . . een derde. . . Dat was een fortuin! En alles was geregeld. . . alles was uitstekend voorbereid, opgemaakt. . . hij had aan alles gedacht. Zij behoefden slechts te teekenen. . . en Jacques had triomfantelijk met een krul onder-teekend, terwijl Fanny zenuwachtig lachend achter hem stond. . .

„Zoo'n schikking is maar niet voor een paar dagen, denk je wel, lieveling?” had zij gezegd.

„Voor maanden” . . . had hij geantwoord.

„Vindt je niet, lieveling, dat 't op een testament lijkt?”

„Wel een beetje”, had Jacques gezegd.

„Wat zou hem toch overkomen zijn?”

„'t Moet kort geleden gebeurd zijn, want ik heb hem om zes uur nog in de fabriek gezien en hij heeft me nergens over gesproken. Evenmin scheen hij zich over iets bezorgd te maken en toch moet 't kort daarop gebeurd zijn, want hij heeft nog tijd gehad om naar zijn notaris in Juvisy te gaan en alles met den ouden Saint-Firmin te regelen”.

„Zou er een vrouw in 't spel zijn?” had Fanny geopperd.

Jacques had van neen geschud, dat dacht hij niet. „Welke vrouw?”

André was een voorbeeldig huisvader, hij was de nagedachtenis van de moeder van Germaine en François trouw gebleven, hij had altijd veel van haar gehouden. Onder de gasten van „de Rozengarde” waren dikwijls zeer bevallige, óók soms behaag-zieke vrouwen, dat was waar, maar André scheen aan geen enkele de voorkeur te geven en was vriendelijk tegen allen, zonder uitzondering te maken.

Wel was er den laatsten tijd wat over hem gebabbeld, omdat hij 't jonge vrouwtje van den ouden Saint-Firmin 't golfspelen geleerd had, maar zijn steeds correcte houding had een einde gemaakt aan alle verdachtmakingen.

Bovendien was Saint-Firmin zelf ook gaan golf spelen, en werd niet meer om den ijverzuchtigen man gelachen. Niemand geloofde eigenlijk aan de waarheid van 't minnarijtte, dat voor een Munda de la Boissière ook niet heel schitterend geweest zou zijn.

Ook had de vroegere pupil van den ouden Saint-Firmin, die met hem getrouwd was, nadat zij het klooster had verlaten, de onschuldige bekoorlijkheden van een jong meisje gehouden en gaf zij den indruk, nog niets van vrouwelijke behaagzucht te weten.

Hoe 't zij, na André's vertrek was 't echtpaar nooit meer op de Rozengarde verschenen, hoe dikwijls zij ook uitgenoodigd werden en dit had vaak aan Jacques en Fanny te denken gegeven.

Om nog eens op dien wonderlijken avond terug te komen, André was op 't bepaalde uur verschenen. Jacques en Fanny wachtten hem op; zij waren niet naar bed gegaan. 't Scheen wel of André wat tot kalmte was gekomen. Hij zag niet meer doodsbleek, waarvan ze zoo geschrokken waren. Ook was hij minder zenuwachtig en scheen zich wat verzoend te hebben met de geheimzinnige gebeurtenis, die hem van „de Rozengarde” verdreef. Tegen Fanny was hij hartelijk en beval voor 't laatst zijn kinderen in haar hoede aan, zij moest hem beloven, als een moeder voor hen te zijn gedurende den tijd, dat hij afwezig was en waarvan hij den duur niet kon bepalen. Hij stelde hen voor, den volgenden dag 't kasteel te betrekken en volkomen te doen alsof zij er thuis waren. Toen 't oogenblik van vertrek was aangebroken, had hij 't voorstel van Jacques aangenomen, hem tenminste tot Parijs te begeleiden.

„Je hebt gelijk, ga maar mee, wij moeten nog even over de fabriek spreken. En dan heb ik je nog een paar laatste opdrachten te geven. Laten wij zonder chauffeur gaan, dan zijn we vrijer.”

Zij waren samen in de auto weggereden. Fanny zag haar nog weggrijden in den donkeren nacht, met 't lichtje achter en 't groote donkere dekkleed over den koffer van André, als bescherming tegen den neerdruppelenden motregen. Daarna was het jonge vrouwtje languit op een sofa gaan liggen en had geprobeerd haar oogen te sluiten, maar zij was te opgewonden om eenige rust te kunnen vinden. Een vreemde opwindung maakte zich van haar meester, deed haar overeind springen en naar haar zoontje toelopen, dat rustig sliep. Zij had gewenscht, dat hij wakker zou worden, om niet langer alleen te zijn, zij wilde niet langer denken; zij was bang. En zij wist niet waarvoor!!!

De uren schenen wel om te kruipen. Wat voerde Jacques toch uit? Waarom was hij nog niet thuis? Zij rekende uit, dat hij al minstens een half uur terug kon zijn. Met 't voorhoofd tegen 't raam, met luisterend oor en speurenden blik had zij bibberend in den mist van regen de bleeke vochtige herfstdag zien doorbreken.

Plotseling was zij zenuwachtig gaan beven, want uit dien nevel zag zij de in den omtrek welbekende wonderlijke gestalte van den ongelukkigigen doofstommen Prosper opduiken, een arme

man, die als kluisenaar in 't bosch leefde, en die zijn woning in een hol van een grot had gemaakt. Met zijn kromme beenen sleepte hij zich kilometers ver voort op zijn krukken, in de hoop iemand te vinden, die hem niet als de pest zou schuwen en hem een aalmoes zou schenken. Hij waagde zich een enkele maal tot bij de „Reiger” en op de „Rozengarde”, waar André en Jacques vol meede-doogen hem toestonden, in de keukens te gaan bedelen.

Fanny was niet bijgeloovig, maar zij verkeerde dien morgen in zulk een geestestoestand dat zij in Prosper, die als een bezetene met zijn kruk sloeg, een ongeluksprofeet zag.

En zeer zeker zou haar angst nog toegenomen zijn als de auto, bestuurd door Jacques, niet eindelijk onverwachts was gekomen. Hij ontdekte dadelijk Fanny voor 't raam en wierp haar kushanden toe.

Hij bracht zelf de auto in de garage, die zich precies onder hun vertrek bevond.

Hij was uit de auto gesprongen en had de deuren met jeugdig vuur en met een groote zekerheid van beweging geopend en vol levensvreugde, en daarboven was Fanny beginnen te lachen, lachen, lachen. . . terwijl zij een oogenblik te voren nog beefde van angst, zonder te weten waarvoor.

Ze was zenuwachtig.

„Wat ben ik dom!” zei zij. „Wat ben ik dom. . . . Wat mankeert mij toch?” . . .

Vijf minuten later lag Jacques in haar armen.

„Zoo, dat is gebeurd! Is hij weg? . . . Zeg, voor langen tijd? Vertel toch eens mannetje, vertel toch! . . .”

Maar Jacques wist niets meer mee te delen, dan dat André den trein naar Bordeaux had genomen, en uit alles wat hij gedurende de korte reis had gesproken, was dit op te maken dat zijn afwezigheid één jaar, misschien twee jaar zou duren. De twee broers zouden een drukke correspondentie met elkaar voeren.

„Zoodra hij in Amerika is, krijg ik een langen brief van hem, waarin hij ons stellig zijn gedrag zal verklaren”.

Daarna beweerde Jacques, dat hij van honger omkwam, dat de smart van de scheiding hem „eetlust” had bezorgd, dat hij wel een half koud kippetje met een flesch Bourgogne op kon.

De flesch zou hij zelf gaan halen. Hij nam de sleutels en ging in den kelder.

Fanny herinnerde zich nog, met welk een eetlust hij dien morgen gegeten had en hoe snel hij zijn flesch leeg had, ofschoon hij anders zeer matig was.

Toen was hij opgestaan, had zijn vrouw innig omhelsd, geroepen: „Aan 't werk” en was dadelijk naar de fabriek gegaan.

Nog nooit had hij zulk een indruk van gezondheid en kracht op haar gemaakt.

In de buurt en op de fabriek was iedereen even verwonderd over 't plotseling vertrek van André, maar de verbazing bereikte haar toppunt, toen er na drie maanden nog geen enkel bericht was gekomen. Op raad van den notaris, dien Jacques verscheidene malen op zijn kantoor te Juvisy opzocht, werd het parket ge-waarschuwd.

Hij had aan den plaatsvervanger van den procureur van den republiek alle vreemde omstandigheden van zijn broers vlucht verteld. Dadelijk werd een onderzoek ingesteld, waaruit bleek, dat André en Jacques bij den trein naar Bordeaux waren geweest. De stationsbeambten hadden Jacques en André gezien en herkend (want zij reisden dikwijls naar Juvisy) en er kon uitgemaakt worden, dat dit op den morgen van André's vertrek was geweest. Ze waren aan 't loket en op 't perron gezien. Zelfs had een dienstman Jacques alleen van 't perron zien komen, 't station verlaten, in zijn auto stappen en weggrijden.

En verder niets meer, dat was 't geheimzinnige. Geen spoor van André in een trein noch minder op een boot!

Het Parket had geoordeeld, na inzage der papieren van den afwezige en na den ouden Saint-Firmin ondervraagd te hebben, die 't volle vertrouwen van den reiziger bij zijn laatste schikkingen scheen genoten te hebben, dat André om onbekende redenen had willen verdwijnen en voor onbepaalden tijd, aangezien hij den nacht vóór zijn vertrek de opvoedster van zijn kinderen, mejuffrouw Hélien, nog had geschreven, welk een vertrouwen hij in haar stelde en dat hij de opvoeding van Germaine en den kleinen François haar opdroeg gedurende zijn afwezigheid, hoe lang die ook mocht duren.

Het Parket meende, dat André iedereen misleid had door over een reis naar Bordeaux en Amerika te spreken. De reiziger zou wel aan een of ander station vóór Bordeaux uitgestapt zijn.

Kortom, voor de Justitie was zijn afwezigheid een vrijwillige, en het Parket bemoeide zich er verder niet mee.

Zóóver had Fanny zich in haar herinneringen verdiept en ook Jacques was diep in gedachten verzonken, toen uit de vroegere kinderkamer, die nu in speelkamer was veranderd, het lawaai van twistende kinderen tot hen doordrong en hen deed omkijken. Zij vernamen duidelijk de stem van den kleinen François, die riep: „Het kasteel hoort niet van jou! Het kasteel is van mij! . . . Jij bent hier niets! . . . Je papa is niets! . . . Je Mama is niets! . . . Jullie zijn allemaal bedienden van Papa!”

(Wordt vervolgd).

ONZE BIJLAGE.

Als bijlage van dit nummer bieden wij onzen abonné's een reproductie in koperdiepdruk van Jan Steen's „Driekoningen” aan.

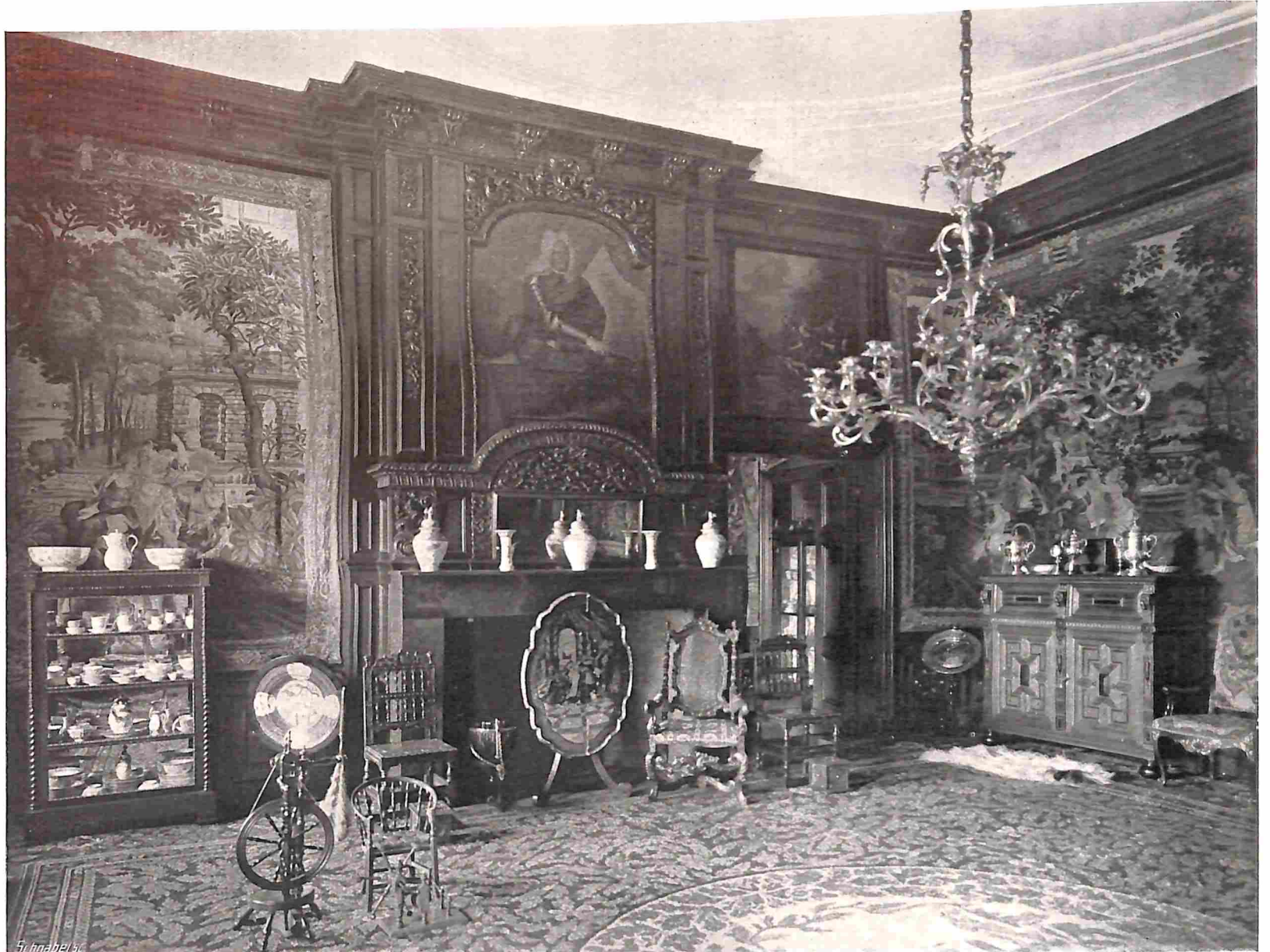

Foto C. Steenberghe.

HET HUIS EERDE.

HOEK VAN DE ZAAL MET (SCHOORSTEENSTUK) HET PORTRET VAN DEN STICHTER.

HET HUIS EERDE.

(Slot.)

HET Huis Eerde ligt op ongeveer een uur afstand zuid-oostelijk van het onaanzienlijk landstadje Ommen, dat slechts op een marktdag, de moeite van een bezoek loont, als de typisch gekleede boerinnetjes uit den omtrek er door de nauwe straatjes wandelen, met witte kanten mutsen, gekleurde schortbanden, kleurige halsstrikjes en gouden sieraden, die eigenaardig afsteken tegen de overigens stemmig-zwarte kleedij, waarvan vooral de wijduitstaande rokken opvallen.

De brug over de buitenste gracht, die den ouden ophaalbrug heeft vervangen, leidt naar den voorhof, waaraan ter linker- en rechterzijde de welig begroeide bijgebouwen verrijzen. Verder naar links en rechts, op de hoeken der buitengracht, sluiten geheel gelijk en gelijkvormige koepels, met de bijgebouwen door een muur verbonden, den voorhof aan de voorzijde af. Het linker voorgebouw doet dienst als paardenstal en garage, terwijl er zich bovendien een timmerwinkel in bevindt; het rechter als koe-stal, waaraan grenst een als Overijselsche boerenkamer ingericht vertrek, waar de werklieden het schaftuur doorbrengen.

Tusschen de symmetrische voorgebouwen verheft zich het Huis, statig achttiende eeuwsch buitenverblijf, dat hoewel oprijzend uit het water, en met den voorhof slechts door een stoeren steenen brug van twee bogen verbonden, toch duidelijk zijn bestemming toont: waardige woonplaats van een aanzienlijk heer zonder de krijgskundige beteekenis, die het oude roofofslot Eerde eenmaal heeft gehad.

Slechts het ietwat vooruitspringende middenvak vertoont opvallende versierselen; ter weerszijden van het raam boven de deur zijn oorlogsattributen aangebracht, ongetwijfeld op last of in elk geval in den geest van den stichter, die zich in den Spaanschen successie-oorlog, o.a. in den slag bij Ramillies, als een koen krijgsman deed kennen. Dit raam wordt gekroond door de in steen gehouwen wapens van Johan Werner en zijn echtgenoot Johanna Elisabeth van Baer, aan weerszijden waarvan in Romeinsche cijfers het jaartal van de stichting — 1715 — is aangebracht. Onder den boog, die het middenvak bekroont, brengt een wijzerplaat nog eenige afwisseling.

Na de deur binnen gegaan te zijn, betreedt men het voorhuis — of, als men wil, de hal — waarin terstond de breede loshangende

trap, ongetwijfeld een zeldzaamheid, de aandacht trekt. Bezienswaardig is hier vooral de groote Italiaansche klok, afkomstig uit het tot bollenschuur gedegradeerde Huis Rijksdorp bij Wassenaar. Tegen een der muren zijn tinnen borden en schotels opgehangen, voorzien van het wapen der Van Pallandts en indertijd in de keuken van Eerde gevonden. Ook vindt men er een collectie geweiën, een der grootste van ons land, van op dit landgoed geschoten herten.

Achter de hal en daarmee de geheele diepte van het Huis beslaande, strekt zich de groote zaal uit, waarvan de wanden zijn bedekt met kostelijke Vlaamsche gobelins, opzettelijk voor dit kasteel vervaardigd en zinnebeeldige voorstellingen van Rijkdom, Geluk, enz. voorstellende. Het schoorsteenstuk vertoont den stichter met den veldheersstaf in de hand. In het vloerkleed zijn de wapens der familie Van Pallandt en Heeckeren aangebracht; het dagteekent uit 1866, toen Louis Baron van Pallandt met een freule van Heeckeren huwde. Uit deze zaal heeft men het uitzicht op weilanden, waardoor een vaartje loopt, dat Eerde's grachten met het riviertje de Regge verbindt.

Rechts en links van hal en groote zaal bevinden zich twee ruime hooge vertrekken; de wanden van die aan de rechterzijde gaan gedeeltelijk schuil achter Fransche gobelins, eerst later naar Eerde overgebracht, waarop de maanden van het jaar, twee tegelijk, zinnebeeldig zijn voorgesteld. En overal, boven de deuren en schouwen familieportretten, die in de voorname eikenhouten betimmering zijn aangebracht. In de voormalige biljardkamer rijst een statig ledikant met hemel op, welks gordijnen sierlijk met bloemen en vogel-motieven zijn bestikt door een der vroegere bewoonsters. In de eetkamer, links van het voorhuis, verdient vermelding het in den wand aangebrachte Overijselsche buffet, welks verguldsel nog blinkt, alsof het eerst kort geleden is aangebracht, terwijl het in werkelijkheid sedert de stichting van het huis niet vernieuwd is. Elk der zijvertrekken is van een kabinetje voorzien.

Even regelmatig als de verdeling der eerste verdieping, die op gewelven rust, welke de ruime kelders en keukens bevatten, is die der tweede, waarvan de vertrekken overigens minder rijk versierd zijn, al is er ook hier nog wel een en ander, dat de aandacht trekt; mooie oude meubelen, schilderstukken, porselein,

enz. vindt men trouwens door het geheele huis; vermelding verdient nog de rijke verzameling oude Engelsche jachtprenten. Zeldzame oudheden, als in deze streek opgegraven Romeinsche urnen, ontbreken evenmin.

Iets minder van dezen overvloed van op zich zelve bezienswaardige kostbaarheden zou den indruk vooral van de benedenverdieping wellicht nog verhoogen.

De tegenwoordige eigenaar is Ph. D. Baron van Pallandt van Eerde, die den in 1913 overleden Baron R. van Pallandt, lid van de Eerste Kamer, in het bezit van Eerde opvolgde. Deze laatste heeft het goed door aankoop van de landgoederen het Laar en Zeese aanzienlijk vergroot; het beslaat thans niet minder dan 1750 bunders!

Het landgoed is zeer wildrijk; behalve reeën huist er in ons land zeldzaam voorkomend wild als vossen, edelmarters, dassen en otters.

Aan de voorzijde en aan de beide zijden van het kasteel verheffen zich statige beukenlanen, leidend naar de uitgestrekte eiken- en dennenbosschen, aan welker zoom de vijf en twintig boerenwoningen liggen, wier bewoners, als in oude tijden, de pacht aan den landheer nog in naturalia opbrengen, in den vorm van eieren, kippen, enz. Daaromheen de golvende bouwlanden, die zich tot aan de heuvels van den Bestmerberg uitstreken.

Uitermate bekoorlijk en verrassend afwisselend in schoonheid is deze streek! Als mooie plekjes noemen wij de „Hooge Oever” tusschen Ommen en Eerde, vanwaar men beneden zich de kronkelende Regge ziet stroomen, tusschen zijn groene oevers, hier en daar met struikgewas getooid; en in de verte verheft zich de Lemelerberg, een heele hoogte voor ons land. Onze afbeelding op blz. 20 geeft van dit idyllische plekje slechts een flauwe voorstelling. Beter doet dat de in het vorig nummer geplaatste van „de Kolk”, een meertje, dat in geheimzinnige schoonheid weinig voor de bekende Oisterwijsche vennen onderdoet.

De wandeling op het landgoed en in deze geheele streek is vrij; de vooral voor verliefden sombere mededeeling, op borden aangebracht, dat de toegang hier en daar vóór zonsopgang en na zonsondergang verboden is, zal wel minder tegen hen en tegen nog rustiger wandelaars, als tegen stroopers gericht zijn. Toch, hoevele Nederlanders kennen deze streek, die niet alleen aan historische herinneringen, maar ook aan natuurschoon zoo rijk is?

Mogen wij er in geslaagd zijn, voor het statige Huis Eerde en zijne bekoorlijke omgeving eenige belangstelling gewekt te hebben.

Overneming verboden.

A. L.

Verbetering: Op blz. 4, te kolom van ons vorig nummer lezen men in plaats van Buchhorst: *Buckhorst*.

DE BLAUWE DISTEL.

HET afscheid was kort geweest. Aan den duinvoet, waar de warrelige eiken- en dennenboschjes eindigden en de lage groene weilanden begonnen, hadden ze een oogenblik naast elkaar gestaan, de goudblonde zomer met de lachende oogen en de stroeve herfst met zijn koelstrengen blik. In breede bundels golfde het licht over de duintoppen en ver naar den einder blikkerde het voort over het zilver van vaarten en slooten. In breede kringen drevon boven de weiden de zwirrelende zwaluwen, als wachtten ze op een teeken. Toen reikten de twee aan den duinvoet elkaar de hand. Een zwijgende groet, en elk ging zijns wegs. Hoog in de lucht schoot de vogelvlucht uiteen tot een breed scherm, dat snel wegdreef naar het zuiden. En langzaam verflauwde het warmstralende licht. Dofwazig werden de spiegels van vaart en plas. Een grauw floers rolde zacht aan over de weiden tot aan de duinenreeks. De Herfst had de heerschappij aanvaard.

In de eerste dagen waren de zangvogels en de groote boschvogels in dichte drommen weggetrokken. Ook de kleine blonde nimfen hadden het te kil gekregen in de langer wordende nachten. En langs de zeezijde waren ze gevlucht, duin

Foto C. Steenberg.

HET HUIS EERDE. HAL MET LOSHANGENDE TRAP.

op duin af, de parel-glanzende sluiers uitwaaiend over duinkruid en struiken, zoodat ze gehavend gingen neerhangen langs de blanke schoudertjes en de kleine glinsterende parels wegrolden over de kleumende blaadjes en bloemstengels.

„Nog een paar dagen”, jubelde een jonge eikenstruik, „nog een paar dagen, dan komen Lize en Greta me halen”. En een brandend rood kleurde zijn breede bladerkroon, toen de ondergaande zon nog even lachend over een gouden wolkbank naar hem keek en de kleine planten aan den duinvoet elkaar aanstieten en giechelden om den verliefden eik.

„Onze tijd is voorbij”, mompelde een duinroosje, „tenzij mijn bottels...”

„Precies, daar kwam ik juist om”, snapte een kleine grauwe vogel, terwijl hij behendig het rozige vruchtvleesch opensneed en de zaadjes uit 't wollig omhulsel wegpikte.

„Ik maak me geen illusies meer”, zuchtte een lelietje, „ik gevoel me zoo krachteloos”. En moede liet het de dorre bladpuntjes wegzinken in het rulle duinzand. „Maar”, en even nog richtte het zich met inspanning van alle krachten op, „dit heb ik vóór boven jullie allen, — mijn bloemen hebben dienst gedaan in een bruidsbouquet”.

„Dat zegt niet veel”, ritselde een blauwe distel. „Dit najaar heb ik een verloving tot stand gebracht. Dat kan niemand mij nazeggen. Een bruiloft komt vanzelf, maar een verloving niet”.

„Als 't van jou komt, zal 't wat bijzonders zijn”, smaalde een

Foto C. Steenberg.

HET HUIS EERDE. HET OVERIJSSELSCH BUFFET IN DE EETKAMER.

berk. Maar hij zag bleek van ergernis, omdat al die anderen hem de loef afstaken. Hij kon toch moeielijk reppen van zijn roem als straatbezem en om zijn gouden lovertjes zocht niemand hem. Ze lieten direct los, klaagden de natuurvrienden.

„Wil je me niet gelooven, dan zal ik je de geschiedenis haarfijn vertellen, met naam en toenaam”, fluisterde de distel.

„Vertel, vertel”, klonk het van alle kanten. Van den duintop kwam juist een kleine boschnimf aanzweven. Maar toen ze hoorde, dat er verteld zou worden, sloeg ze snel de teere vleugels saam en een plaatsje kiezend op de duinhelling, zwaaide ze luchtig haar lichtende sluier over de rossig gouden boomtoppen.

„Het was op een zomermorgen”, begon de blauwe distel. „De eerste zonnestrallen schoten juist over die lage duinenrij ginds, toen een oud moedertje door het mulle duinzand kwam aanstappen.

„Zoekend gingen haar oogen rond over de duinhellingen en zachtjes prevelden haar lippen: „blauwe klokjes duren zoo kort en een duinroos ontbladert direct; wat moet ik toch kiezen om hem te zenden”. Daar ineens ontdekte ze mijn blauw-grijze bloemstengels en eer ik er op bedacht was, lag ze naast mij neergeknield en knipte zij voorzichtig twee van mijn mooiste takjes af.

„En weer praatte zij zacht voort: „Mijn groote, sterke jongen; als hij mijn keuze maar goedkeurt. Zoo'n arme stekelige distel. Maar hij wilde immers een takje, een bloem voor zijn képi, als een herinnering aan de duinen bij moeder's huis. Blauwe distels duren lang. — God geve, dat het een symbool mag zijn voor zijn mooie leven, dat hij ging wagen voor anderen”.

„In haar zenuwachtigheid prikte ze zich aan mijn stekels. „Wel ja, verweer je maar flink, blauwe distel”, lachte ze door haar tranen heen. „Mijn jongen moet een voorbeeld aan je nemen. Laat hij zich maar duchtig weren, ook bij hem is geen plaats voor onrecht in zijn goede hart”.

„In een klein pakje, tusschen wollen stof en een houten kistje met sigaren, werden mijn twee bloemstengels verzonden naar een ver land. Ze maakten wel een lange, moeilijke reis, maar de vreugde, waarmee ze ontvangen werden door den jongen soldaat, die zijn vaderland verliet om ver van huis voor de vrijheid van eens broeder's land te vechten, vergoedde alles.

„Van den eersten dag af prijkten de blauwzilveren takjes op zijn képi en lachend wezen zijn kameraden er naar: „de Hollander heeft zich gesierd met het symbool van verweer; het oude ras van de voorvechters voor vrijheid heeft zich niet verloochend in Dolf van Schouwen!”

„Weken-lang waren mijn distelbloemen getuige van véél oorlogsellende; sombere, droeve dagen wisselden af met dagen vol nieuw vertrouwen. Maar nooit was er reden voor blijvende vreugde. Blijde ochtenden brachten weer droefheid in den avond,

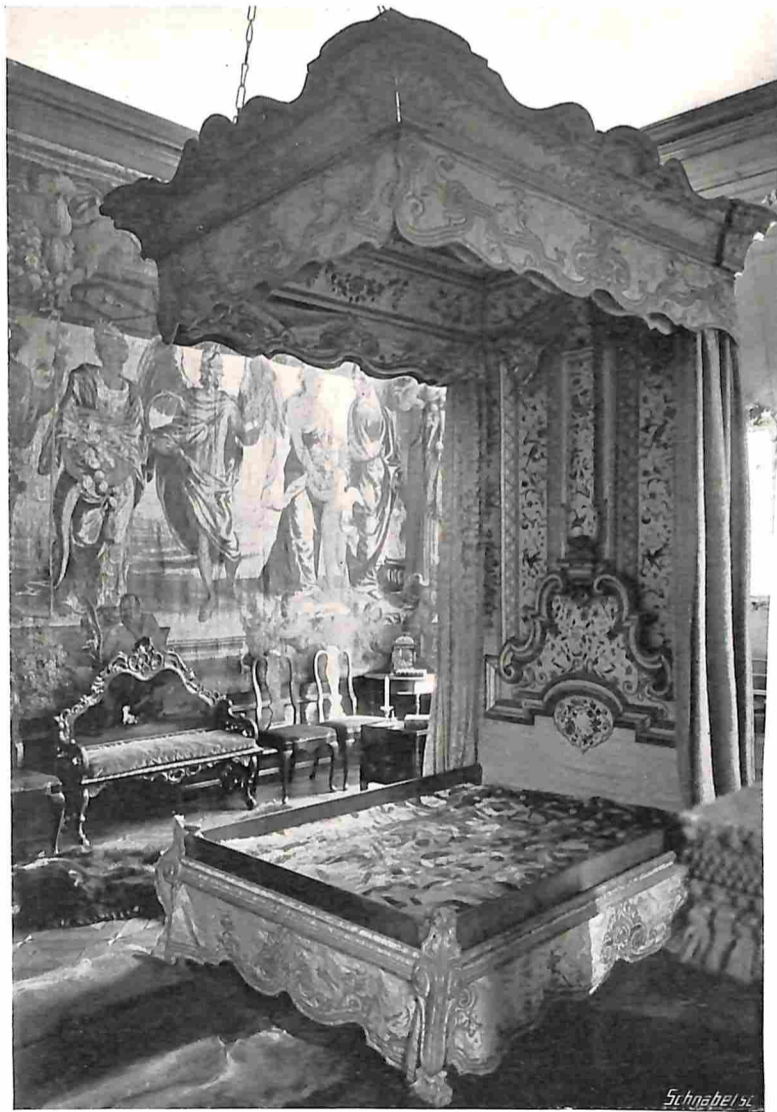

Foto C. Steenberghe.

HET HUIS EERDE. OUD LEDIKANT.

als de gevallen makkers moesten worden weggevoerd. En zelfs als de jonge soldaten verpoozing mochten zoeken in een klein rustig dorp, was er daar altijd om hen heen de gedrukte stemming van veel menschen, die in angst leefden over het lot van hun verwanten, die in 's vijands macht waren.

„Zoo gebeurde het eens, dat een man aan het bivak kwam en er zijn leed uitklaagde, omdat zijn vrouw en kind nog woonden in het kleine landhuis achter den heuvel, waar de vijand zijn versterkingen had aangelegd. De meeste soldaten waren te moede om lang te luisteren naar het verhaal van den eenzamen man, maar onder de weinigen, die probeerden hem op te beuren met woorden van troost, was ook Dolf van Schouwen.

„En terwijl de anderen reeds sliepen, overlegde hij stil met zijn vrienden, hoe zij tenminste in één gezin het geluk konden doen weerkeeren.

„Veel dagen later was het. In een machtigen stormaanval snelden rij na rij in aantallen van honderd en duizend de jongens, die vochten voor het bevrijden van hun land, tot in het verdigingswerk van den vijand. Steeds voort joeg de stormloop, waarboven nog de over het eerste bastion naar de heuvelhelling, waarboven nog de gehate vlag woei. Een daverende donder van geschutvuur volgde de getrouwen als een krachtige steun voor hun verzwakkende gelederen. Maar met tergende stroefheid weerstond de macht van den vijand den beukenden aandrang en ontmoedigd wilden de jonge strijders reeds den kamp opgeven, toen aan de andere zijde van den heuvel een signaalhoorn den triomf uitjubelde van hun makkers.

„De heuvel werd hun en ook het kleine half vernielde landhuis van den man, die in het bivak zijn leed had uitgeklaagd. Maar van de heuvelhelling en uit de tuinen en velden werden in lange colonnes de dooden en gewonden weggedragen naar de rustige dorpen achter de nieuwe gevechtlijn. Een kleine groep vrouwen en kinderen liep schreiend voort naast de ambulancewagens.

„In de dagen, die volgden, kwamen er telkens op de rustplaatsen van de soldaten een eenvoudige dorpsvrouw met haar dochter, een slank jong meisje, goudblond met staalblauwe oogen. Bij elke groep stonden ze even stil en gingen heur oogen zoekend langs de rijen. Soms vroegen ze dezen of genen iets. En van mond tot mond ging dan de vraag: „een groote soldaat, sterkgebouwd en blond; hij heeft meegedaan aan de verrassing van den vijand aan den achterkant van den heuvel...” Maar geen wist haar terecht te helpen. Tot eindelijk een jonge sergeant iets naders vroeg van wien zij zochten. Groot en sterk en blond? Zoo waren er velen. Als ze zijn naam niet kenden, uit welk dorp, uit welke stad kwam hij dan? Ook dit wisten ze niet. Maar toen viel het 't meisje in, dat ze iets bijzonders had gezien aan zijn képi, een blauw-zilveren takje misschien, het was niet duidelijk geweest, want 't was alles zoo snel en onverwacht gegaan, toen plots bij hun vernielde landhuis de kleine groep soldaten van heur eigen land was verschenen, waarvan hij wel de aanvoerder leek.

„Dat moet onze blonde Hollander geweest zijn”, lachte de kleine sergeant. Maar dadelijk kwam er een ernstige trek op zijn beweeglijk gelaat en zacht noemde hij den naam van het hospitaal, waar hij meende, dat hij verpleegd werd.

„In het hospitaal van een der havensteden vonden de zoekenden den soldaat met de blauwe distelbloemen aan zijn képi. Glimlachend hoorde hij de hartelijke woorden aan, waarmee zij hem dankten voor zijn opofferenden moed. En niemand vond het vreemd, dat het blonde dorpsmeisje de verpleging op zich nam van den Hollander, die het zilveren ridderkruis met den leeuw had verworven voor zijn flinkheid.

„Langzaam herstelde de jonge soldaat, maar zijn gekwetste arm bleef krachteloos, zoodat zijn ontslag uit den dienst wel moest volgen. En weer vond niemand het vreemd, dat het meisje zich aanbood om hem te vergezellen naar zijn Hollandsche duinen.

„In een van de laatste zomerdagen stonden ze hier beiden aan den voet van het hooge duin; zij, tenger, blond, met frisch blozend gezichtje, hij, sterk gespierd, met iets stroefs in zijn ernstigen oogopslag. Met haar slanke vingers had ze voorzichtig een paar van mijn mooiste bloemstengels geplukt. Een warm licht straalde uit het blauw van haar oogen en goudgloed tooverde de zon op zich uitgestrekt. „Dolf”, zei ze zacht, „Dolf, zonder dit ken-teeken had ik je nooit gevonden. En nooit zou ik je hebben kunnen danken voor je moed...”

„Toen greep de jonge man de tengerere meisjeshand. De stroeve ernst in zijn blik maakte plaats voor een blijden glans en opgewekt antwoordde hij: „Ben ik het niet veeleer, die dankbaar moet zijn voor de trouwe hulp van Marlene Polaer? Egoïst die ik was, om zooveel opoffering te durven aannemen. Ik had dit niet mogen doen. Maar het maakte me zoo trotsch, om zulk eene verpleegster te hebben...”

„En terwijl een schaduw langs zijn voorhoofd streek en het eerste grijs aan zijn slapen zich scherper scheen te teekenen, vervolgde hij ernstig: „Toch heb ik nog één verzoek aan je, voor je van hier vertrekt naar je eigen land. Bewaar een van deze takjes als een herinnering aan den Hollandschen soldaat. En geef mij het andere als een aandenken aan een...”

„Maar zacht schudde Marlene het hoofd. „Ik weet beter, wat je zoudt willen vragen, dan je zelf wel denkt. Bezit je moeder niet je geheim? O, hoe weinig ken je een vrouw om te meenen, dat zij zou zwijgen.... De beide takjes van de blauwe distel mogen bijeenblijven, als...”

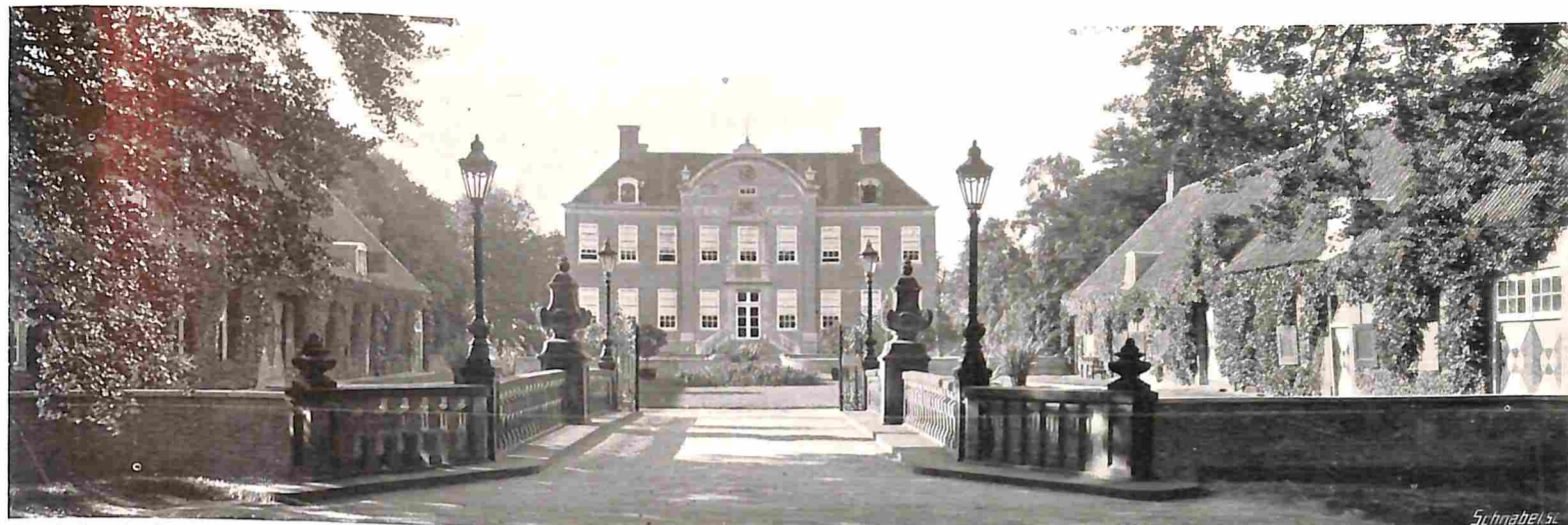

Foto C. Steenberg.

Schmabel.

HET HUIS EERDE MET VOORHOF EN BIJGEBOUWEN.

„Toen kleurde een donkere blos het stralende meisjesgezicht en als beschaamd staarde Marlene naar het zand voor haar voeten. Maar de jonge man hief snel haar gebogen kopje op en met een blijden uitroep zag hij haar diep in het blauw van heur lachend oog...

„En een kus bezegelde het verbond, dat door mijn bemiddeling tot stand kwam”, besloot de blauwe distel haar verhaal.

„Bravo, bravo”, zong van de duinhelling het zilveren stemmetje van de kleine boschmif en vlug de teere vleugels uitslaande, rept ze zich voort over de bruin en goud laaiende takken van eiken en berken.

P. E. W. Kok.

DE LEEUW.

(Slot).

LEEUWEN zijn nachtdieren. Daags slapen zij gewoonlijk in een of ander rietboschje of kreupelboschje, wanneer het een open streek betreft of onder een boom op een open plek, wanneer het een boschrijke streek is. Blijkbaar willen zij gaarne van uit hun schuilplaats een overzicht hebben van hetgeen rondom hen plaats grijpt. Tegen den nacht gaan zij op roof uit. Zij jagen daarbij gemeenschappelijk. Verschillende dieren hebben zich tot een troep verenigd en het schijnt wel dat deze een bepaald gebied afzetten, zonder zich daarbij op het gebied van een andere troep te begeven. *Stevenson-Hamilton* nam waar dat een bepaalde troep alleen aan de eene zijde van een rivier jaagde, terwijl een andere aan de andere zijde haar rooftochten volvoerde; geen der dieren betrad het gebied van den ander, ofschoon de dieren zeer goed over de rivier konden zwemmen. Deze bijeenbehorende troepen kunnen soms vrij talrijk zijn. *Schillings* zag een troep van 17 stuks bijeen, terwijl Engelsche waarnemers er wel 27 bijeen hebben gezien. Terwijl de dieren op de jacht gaan schijnen zij elkaar het wild toe te drijven. Men heeft waargenomen, dat van twee leeuwen, de eene boven den wind ging staan brullen, terwijl de andere beneden den wind de prooi stiltejes stond op te wachten.

Niet alleen maken zij jacht op levende dieren, maar zij versmaden evenmin doode. Ja sommige waarnemers meenen, dat zij zelfs aan aas de voorkeur geven boven levend wild. Juist door dezen trek der leeuwen naar aas heeft *A. Radclyffe Dugmore* zijn mooie leeuwenopnamen verkregen. Zelfs aas, dat een geweldig verpestenden reuk verspreidt versmaden zij niet. *Stevenson-Hamilton* vermeldt een geval waarbij de leeuwen iederen nacht het aas uit de vallen haalden, die een der houtvesters voor de hyena's had opgesteld. Ook het vleesch van hun eigen soortgenooten — door jagers gedood — verslinden zij.

Eigenaardig is de voorliefde die sommige leeuwen bezitten voor het vleesch van stekelvarkens (*Hystrix africae-australis* Pet.). Dit dier is ook een nachtdier en schijnt door de leeuwen gemakkelijk buit gemaakt te worden. Jonge, onervaren leeuwen, wonden zich daarbij verschrikkelijk aan de stekels en krijgen vele in de klauwen. Zij kunnen ze er niet uit verwijderen en krijgen daardoor weldra op een zoodanige wijze ontsteking aan de pooten, dat de dood het gevolg er van is, doordat zij geen prooi kunnen bemachtigen. Meermalen heeft men jonge leeuwen aldus dood gevonden. Oudere schijnen zich de ervaring ten nutte ge-

maakt te hebben en laten de stekelvarkens met rust of weten ze zoodanig te behandelen, dat hun pooten vrij van stekels blijven.

Kunnen de leeuwen de huisdieren der inboorlingen machtig worden, dan laten zij het niet. Dat zij daarbij over de omheiningen springen schijnt niet waar te zijn. Zij probeeren steeds ergens een opening te vinden, waardoor zij naar binnen kunnen dringen. Klimmen kunnen zij niet. Alleen heel jonge leeuwen kunnen klimmen. Wel kunnen leeuwen geweldige sprongen maken: *Schillings* maakt zelfs melding van sprongen van 24 voet, maar of zij ook gemakkelijk zulke hoogtesprongen kunnen doen, zouden wij niet durven zeggen. In elk geval schijnen zij van buiten af niet over tamelijk hooge omheiningen heen te springen. Wel schijnt dat het geval te zijn van binnen uit als zij in geweldigen angst zitten. Dat zij daarbij echter met een flinke prooi in den bek (zelfs een koe of een ezel half op den rug geslingerd) over de palissaden zouden springen zooals verhaald wordt is niets dan jagerlatijn. De leeuwen dragen hun prooi bovendien meestal niet: zij sleepen ze eenvoudig weg. Men vindt zoo gemakkelijk den weg waarheen de leeuwen hun prooi gesleept hebben. Er schijnen wel inboorlingen te zijn, die op die wijze gemakkelijk aan den kost trachten te komen door eenvoudig de overgeschoten brokken te verzamelen, die den vorigen nacht door de leeuwen zijn achtergelaten. Voorzover het sleepspoor hun daartoe niet de gelegenheid mocht geven, weten zij de aanwijzingen der gieren te volgen. In wild-arme streken moeten de leeuwen dikwijls dagenlang vasten, omdat zij geen prooi kunnen machtig worden.

Bij het besluiten van hun prooi zijn de leeuwen altijd zoo stil mogelijk. Alleen wanneer het noodig is om andere leeuwen te waarschuwen tijdens de jacht, beginnen zij te brullen. Ook schijnen zij in den regel te brullen, wanneer zij een dier buit gemaakt hebben. Misschien is dat een teken aan de andere leeuwen, dat de prooi gegrepen is en geeft 't hun later wellicht gelegenheid ook een deel er van te verorberen als de eigenlijke bemachtiger verzadigd is. Ook brullen de leeuwen dikwijls in den omtrek van de stallen der inboorlingen, als zij er niet in kunnen slagen naar binnen te komen. Misschien hopen zij op die wijze door vrees een dier naar buiten te drijven. Kort voor den tijd, dat zij 's mor-

Foto C. Steenberg.

HET HUIS EERDE. ZIT- EN SCHRIJFKAMER.

Foto C. Steenberg.

HET HUIS EERDE. GEZICHT VAN DEN „HOOGEN OEVER” OP HET RIVIERTJE DE REGGE.

gens gaan slapen schijnen zij ook gaarne te mogen brullen.

Het gebrul zelf wordt verschillend beschreven. Op den een maakt het een machtigen, imposanten indruk, terwijl weer een ander het vergelijkt bij het geroep van den struisvogel. „Persoonlijk ben ik van meening”, zegt *Stevenson-Hamilton*, „dat er niets indrukwekkenders kan zijn in de doodelijke stilte van den nacht doorgebracht te midden van Afrikaansche wildernissen, dan de langgerekte tonen, hoog en laag, en de overgang van de opeenvolgende diepe basgeluiden tot zij eindelijk zoo zacht worden, dat men ze nauwelijks meer hoort. Wanneer een aantal leeuwen in koor brult, schijnt de aarde te trillen door de volte van het geluid en het contrast met de doodelijke stilte, die daarop volgt is zeer merkwaardig”. De afstand waarop het geluid gehoord kan worden is natuurlijk zeer veranderlijk. Hij hangt af van de windrichting en van den toestand der atmosfeer. Bij tamelijke stilte zal het stellig een paar uren in den omtrek gehoord worden.

Over de verhouding van den leeuw ten opzichte van den mensch is al zeer veel geschreven. Het blijkt dat de gevaarlijkheid lang zoo groot niet is, als men dikwijls meent. Vooreerst ziet men de leeuwen slechts zelden op klaarlichten dag. Zelfs kan het gebeuren dat Afrikareizigers ondanks de vele streken waar leeuwen vertoeven, die zij doorreizen, bijna geen leeuw te zien krijgen. De vele verhalen van personen, in dienst van een of andere maatschappij in het zuiden van Afrika, die leeuwen op hun weg zouden hebben gezien, blijken in de meeste gevallen louter op vrees te berusten, waardoor een of ander onschuldig dier voor een geweldig gevaarlijken leeuw wordt gehouden. En bovendien zijn ontmoetingen met leeuwen lang niet altijd gevaarlijk. *Selous* zegt zelfs: „In 't algemeen kan men wel zeggen, dat het geen bijzonder gevaarlijke zaak is, een leeuw of een leeuwin op klaarlichten dag te ontmoeten. Zelfs in zulke streken, waar vuurwapenen bijna nog onbekend zijn en waar de inboorlingen slechts zelden of nooit gelegenheid hebben daarvan gebruik te maken, schijnen deze dieren een instinctieve schuwheid voor den mensch te bezitten.” Intusschen handelen de leeuwen lang niet altijd op dezelfde wijze. Wij weten dat ook in de dierenwereld — evenals in de menschenwereld — de verschillende individuen lang niet gelijk zijn en zoo reageeren verschillende individuen van leeuwen niet altijd op gelijke wijze op vrij wel gelijke prikkels. Daarbij is het ook nog zeer verschillend of men te doen heeft met een verzadigden leeuw of met een hongerige, die in langen tijd geen voedsel heeft gebruikt. Deze laatste zijn uit den aard der zaak altijd gevaarlijker. Ook leeuwinnen, die jongen hebben of die dragen zijn zeer prikkelbaar en spoediger gereed om aan te vallen. Aanvallen op menschen zijn echter betrekkelijk zeldzaam. De gevallen, die bekend zijn leeren echter, dat er waarlijk niet mee valt te spotten. Zelfs al wordt de mensch uit de klauwen van den leeuw gered, dan nog is hij zijn leven niet altijd zeker. Wonden door leeuwen veroorzaakt zijn vaak doodelijk, wanneer men niet spoedig in de gelegenheid is, ze wetenschappelijk goed te behandelen. Er treedt n.l. spoedig bloedvergiftiging op, veroorzaakt door de onzuiverheden (overblijfselen van vroegere maaltijden, enz.), die zich tusschen de klauwen bevinden. Menschen, die door leeuwen aangevallen zijn, gevoelden tijdens dien aanval — zeker door de spanning waarin zij verkeerden — niets van de smart der veroorzaakte wonden: eerst later trad dit op, toen zij reeds uit de klauwen gered waren. Sommigen hebben echter ook tijdens den aanval wel degelijk de smart gevoeld. Een zeer merkwaardig geval wordt door *Stevenson-Hamilton* in zijn „Animal life in Africa” verhaald van een beambte der Sabi-reservatie (beschermd gebied). Deze — H. C.

Wolluter — was reeds door een leeuw gegrepen en een eindweegs weggesleept, waarna de leeuw hem onder een boom neerlegde, misschien met het doel hem op een andere wijze aan te vatten of om hem te dooden. Van dat oogenblik wist Wolluter gebruik te maken om den leeuw een doodelijke wonde toe te brengen. Bedenkende dat de menschelijke stem soms een wonderlijken invloed op dieren heeft — schreeuwde hij den leeuw vervolgens allerlei scheldwoorden toe, waarna deze zich langzaam terugtrok en weldra aan zijn bekomen wonden bezweek. Voor een tweeden leeuw, die het paard van Wolluter had achtervolgd, maar niet gegrepen, klom hij daarna in den boom en werd uit deze moeilijke positie verlost, toen zijn knechten, waarmee hij van een onderzoekings-tocht was teruggekeerd, ter hulp kwamen. Na zorgvuldige wekenlange verpleging kwam Wolluter er weer geheel boven op.

Ofschoon de leeuw in historische tijden nog in Zuid-Oost Europa en in Zuid-West Azië voorkwam (in voorhistorischen tijd was hij over een groot deel van Europa verbreidt en kwam zelfs in Engeland voor) is hij thans beperkt tot Afrika, Perzië, Mesopotamië en Noord-West Voor-Indië. Meende men vroeger dat de Aziatische leeuw zich van den Afrikaanschen onderscheidde door het gemis van manen, zooals wij hier boven al mededeelden is dit onjuist gebleken. De Aziatische leeuw is nagenoeg uitgeroeid. Er moeten nog leeuwen voorkomen in Kattywar op een enkele plaats, verder in de wildste streken van Radspoetana, bovenal in Zuid-Sjadhpoeer, in Oedapoer en in den omtrek van den berg Aboe. Ook komen nog leeuwen voor tusschen de benedenloopen van Euphraat en Tigris, terwijl zich verderop langs den Tigris boven Mosoel en Ninive ook nog leeuwen schijnen op te houden. In Perzië worden zij nog aangetroffen ten W. van Kirmanschah, benevens ten W. van Schiras in het dal van Daschtiardschan. Volgens beweringen van Arabieren moeten ook in Arabië nog leeuwen voorkomen, maar dat is niet met bewijzen gestaafd, zegt Dr. Haacke. In Afrika komt de leeuw nog in vele streken vrij talrijk voor, waar nog wild genoeg aanwezig is om hem het leven mogelijk te maken. Vroeger zijn de leeuwen ongetwijfeld over geheel Afrika verbreid geweest — behalve in de woestijnen en in de tropische oerwouden — maar door de groote opruiming in het wild en de uitbreiding van het gebied van den blanken man, is hun gebied veel beperkter geworden en zal nog steeds meer en meer beperkt worden, zoodat er gevaar voor algeheele uitroeiing op den duur zou bestaan, als niet door beschermende bepalingen in geheele landstreken daarvoor gewaakt werd, zooals b.v. in een vrij uitgestrekt gebied in Transvaal, aan weerszijden van de Olifantsrivier: in de Singwitsi en in de Sabi-reservatie. Zoodoende zal de soort nog lang voor uitroeiing voor het nageslacht bewaard blijven: de natuurbescherming heeft gelukkig reeds de sympathie van vele naties.

J. J. HOF.

Overneming verboden.

Te veel vossen.

Het Engelsche Landbouw-ministerie heeft de aandacht der Vereeniging van „Masters of Foxhounds” erop gevestigd, dat er maatregelen dienen te worden getroffen om de belangen van boeren en kippenhouders te beschermen tegen het snel groeiende aantal vossen.

Door den oorlog toch worden er zeer weinig vossenjachten gehouden, in sommige districten zelfs geheel niet, en een natuurlijk gevolg ervan is, dat de vossen meer en meer schade aanrichten onder de gevleugelde bevolking der boerenerven. G.

DE SPAANSCH E HORENMESTKEVER.

HET is geen resultaat van geringe wijsgeerige strekking als men bewijst, dat het instinct ten bate van het ei, volbrengt, hetgeen het verstand, door ervaring en studie gerijpt, zou aanraden te doen; doch ik word hierin weerhouden uit vrees, niet wetenschappelijk genoeg te zijn. Niet dat ik er van houd de wetenschap een weerzinwekkend uiterlijk te geven, integendeel, ik ben er van overtuigd, dat men zeer goed uitmuntende gedachten neer kan schrijven zonder zich van een barbaarschen woordenschat te bedienen. De duidelijkheid acht ik een eerste beleefdheid van hem, die de pen hanteert. Ik neem die dan ook steeds zoo veel mogelijk in acht. Het bezwaar, dat me thans weerhoudt is dan ook van een geheel anderen aard. Ik vraag me zelf af, of ik hier niet de dupe ben van een hersenschim. Ik redeneer aldus: „De mestkevers en consorten zijn pillenfabrikanten. Dat is hun beroep; men weet niet, waar ze het geleerd hebben, mogelijk is 't een onmiddellijk gevolg van hun organisme, in 't bijzonder van hun lange pooten, waaronder enkele lichtelijk gebogen zijn. Wat is er nu voor wonderbaarlijks aan, dat ze, ten behoeve van 't ei, onder den grond hun speciale vak van ballendraaiers voortzetten?”

Zonderen we den hals der peer en het toegespitst zijn van den eivorm uit, twee bijzonderheden, welke verklaring om een andere reden lastig is — dan zou er het meest volumineuze deel overblijven, de herhaling van hetgeen het insect buiten het hol maakt; er zou het „kluwen” overblijven, waarmee de heilige pillenkever in de zon speelt zonder er bijwijlen meerder profijt van te trekken.

Waarom treedt dan ook hier weder de bolvorm op, die erkend wordt als de meest doeltreffende tegen de verdroging gedurende de hitte van den zomer? Deze eigenschap van den bol en van den inwoner moge uit een physisch oogpunt beschouwd, onbetwistbaar zijn, toch staan deze vormen in geen verband met de overwonnen moeilijkheid. Het dier, dat bewerktuigd is voor ballen dwars door 't veld heen te vervoeren, maakt eveneens ballen onder de aarde. Is de wurm er zeer bij gebaat, omdat hij daardoor steeds zachten kost te kauwen vindt, des te beter voor hem, maar laten we dit niet aan 't doorzicht van het wijfje toeschrijven.

Om op dit punt allen twijfel bij mij weg te nemen, zou ik een flinken mestkever nodig hebben, die onder de gewone omstandigheden van de pillendraaierskunst niets afweet en die toch, zodra de tijd van eitjes leggen nadert, tengevolge van een plotselinge afwijking van zijn dagelijksche gewoonten, aan zijn verworven buit den bolvorm geeft. Is hier in de buurt zoo iets dergelijks te vinden? Zeker. Na den heiligen pillenkever is het zelfs een der schoonste en der grootste; het is nl. de Spaansche horenmestkever, zoo merkwaardig door 't plotseling sterk afhellend borststuk en door den buitengewoon krachtigen horen, die zich op den kop verheft.

Kort en ineengedrongen van gedaante en langzaam in zijn bewegingen, is hij zeker niet in staat de gymnastische toeren van den pillendraaier te verrichten. De middelmatig lange pooten, die hij bij 't minste gerucht onder 't lichaam terugtrekt, zijn niet te vergelijken met de stelten der pillenkevers. Men heeft hun onbeholpen bewegingen maar aan te zien om dadelijk tot de overtuiging te komen, dat 't insect niets houdt van de zwerftochten, waarop hij bovendien nog een bal heeft mee te sleepen.

De copris houdt inderdaad van een zittend leven. Heeft hij eenmaal, hetzij des nachts, hetzij in de avondschemering zijn voedsel gevonden, dan graaft hij een gat onder den buit. Het is een ruw afgewerkt hol, waarin men wel een grooten appel zou kunnen bergen. Daarin wordt bij gedeelten een enorme hoeveelheid levensmiddelen opgeschuurd, die een welsprekende getuigenis afleggen van de vraatzucht van 't insect. Zoo lang die voorraad strekt verschijnt de copris niet meer aan de oppervlakte, maar wijdt zich geheel aan de weelde van een welvoorzien disch. Niet eerder dan nadat de provisiekast is uitgeput, wordt de kluis

verlaten en een nieuwe tijdelijke verblijfplaats opgezocht. Hieruit blijkt ten duidelijkste, dat de horenmestkever voor 't oogenblik niets weet van de kunst een brood te kneden of te vormen. De korte, onhandige pooten schijnen volstrekt niet voor die kunst geschapen. In Mei of Juni op zijn allerlaatst breekt de tijd van 't eitjes-leggen aan. Het insect, voor wie 't meest walgelijk voedsel goed genoeg was, wordt kieskeurig, zodra het de tafel van zijn gezin geldt. Evenals de heilige pillenkever verlangt ook hij het zachte product van 't schaap. Zoo copieus kan de taart niet wezen, of ze wordt ter plaatse zelve ingegraven. Geen spoor blijft er van over. De zuinigheid gebiedt, ook de kruimpjes te verzamelen. Hier is geen sprake van een reis, van een vervoer, van voorbereidende maatregelen. Het insect herhaalt ten behoeve zijner larven, hetgeen het deed, toen het voor zich zelf arbeide. Het hol, dat door een flinken molshoop wordt aangeduid, is een ruime grot, ongeveer 20 c.M. diep uitgegraven; ze is ruimer en zorgvuldiger afgewerkt dan de tijdelijke verblijven, door den copris in dagen van vreugde bewoond.

Laten we ons echter niet langer bezighouden met het insect, dat in 't vrije veld werkt. De gegevens, door 't toeval verstrekt, zijn niet volledig en zonder onderling verband. Daarom is een onderzoek van 't dier in gevangenschap staatsverkiezlijker. Gelukkig leent de copris er zich bij uitstek toe. Laat ons allereerst het bijeenbrengen der levensmiddelen beschouwen.

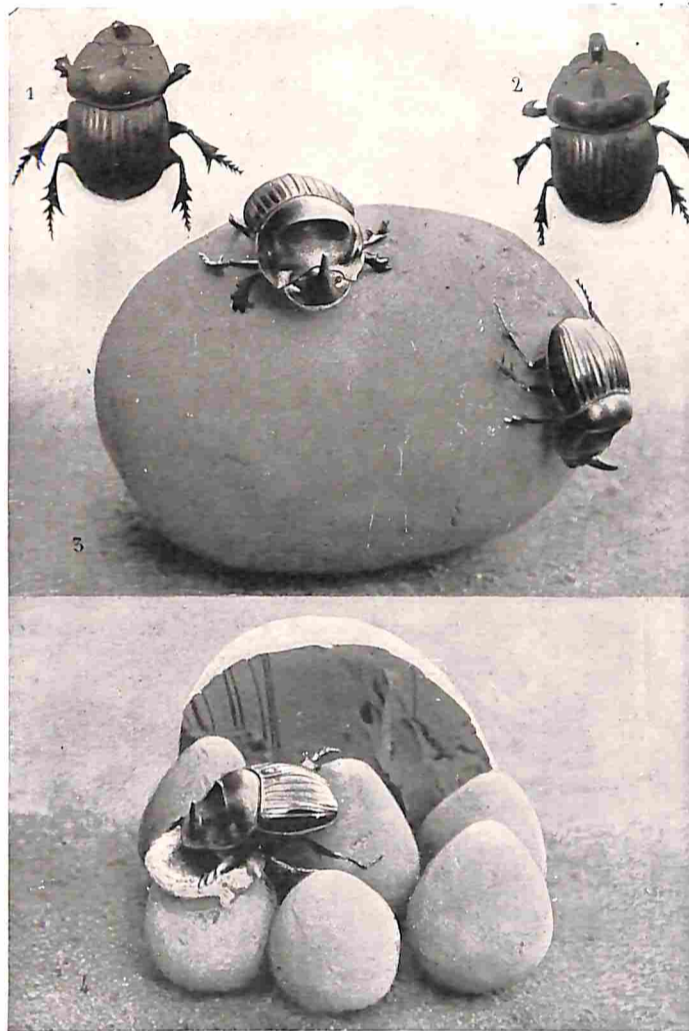
Bij 't gedempte licht der avondschemering zie ik hem op den drempel van zijn hol te voorschijn komen. Hij verlaat zijn onderaardsch verblijf en gaat op voedsel uit. Het zoeken duurt niet lang, de levensmiddelen liggen daar voor de deur door mijn zorgen rijkelijk toegediend en behoorlijk ververscht. Vreesachtig, gereed om bij 't minste gerucht te vluchten, schrijdt hij met afgemeten tred voort. Het borststuk rijt en graaft, de voorpooten rukken er brokken af. Spoedig is een armvol specie tot vervoer gereed. Het insect sleept die achteruit loopende met zich mede en verdwijnt in den grond. Na verloop van een paar minuten verschijnt het opnieuw. Steeds op zijn hoede, overschrijdt hij den drempel van zijn verblijf niet, alvorens met de uitgespreide bladen zijner sprieten onderzocht te hebben of het terrein veilig is.

't Lekkers ligt wel twee of drie duim ver verwijderd. Geen kleinigheid voorwaar, zich zoo ver te wagen! Liever had hij de levensmiddelen boven zijn deur gehad. Dan zouden hem die gevaarvolle tochten gespaard gebleven zijn. Maar ik heb het anders beslist. Om het onderzoek te vergemakkelijken heb ik 't eten een weinig afzonderlijk gelegd. Langzamerhand wordt het dier minder schuw, hij went zich aan de buitenlucht, hij went zich aan mijn aanwezigheid, waarvan ik hem zoo weinig mogelijk laat merken. Tot in 't oneindige wordt thans met voedsel gesleept. Steeds zijn 't vormloze lapjes, zooals men met een tangetje af zou scheuren.

Genoegzaam ingelicht omtrent de manier, waarop het insect zijn eten opstapelt, laat ik het stil aan zijn werk, dat tot laat in den nacht wordt voortgezet. De volgende

dagen geschiedt er niets, de copris komt niet weder te voorschijn. In 't tijdsverloop van een enkelen nacht is een voldoende hoeveelheid bijeengebracht. Ik wacht nog eenigen tijd om het dier de gelegenheid te geven den bemachtigden voorraad naar zijn welbehagen te rangschikken, maar voor we een week verder zijn, onderzoek ik den bodem der voliëre; ik open het hol, waarvan ik de proviandeering ten deele heb bijgewoond.

Even als in 't vrije veld is het een ruime onregelmatig gewelfde zaal, laag van verdieping, doch met een vrij gelijken vloer. In een hoek gaapt een rond gat, welke toegang verleent tot een dwarsgalerij, die naar de oppervlakte geleidt. De wanden der worten zijn met zorg aangedrukt en stevig genoeg om niet in te storten onder de schokken, die mijn graafwerk veroorzaakt. 't Is duidelijk, dat het insect bij zijn zorg voor de toekomst al zijn talenten ten toon gespreid, al zijn krachten aangewend heeft om een duurzaam werk tot stand te brengen. Is het optrekje, waar men zich slechts ophield om feest te vieren, een in de haast gegraven ruimte, zonder regelmaat en niet bijzonder solide, de woning daarentegen is een gewelf van grooter afmetingen van meer verzorgde architectuur.

DE SPAANSCH E HORENMESTKEVER.

1 EN 2. MANNETJE EN WIJFJE.

3. MANNETJE EN WIJFJE KNEDEN SAMEN DEN GROOTEN KOEK, DIE IN EI-VORMIGE PILLEN VERDEELD, DEN MONDKOST LEVERT VOOR ELKE LARVE.

4. HET WIJFJE ALLEEN IN HAAR HOL. VIJF PILLEN ZIJN REEDS KLAAR EN DE ZESDE IS IN BEWERKING.

DE SPAANSCH
HORENMESTKEVER.
PIL VAN DEN SPAAN-
SCHEN HORENMEST-
KEVER, IN EERSTEN
AANLEG.

vestigen, terwijl hij de moeder alleen haar heilige plichten laat vervullen. In de aanstaande huiskamer is zijn rol afgespeeld.

Wat mag er nu toch wel in dat verblijf te vinden zijn, waar we talloze maar bescheiden voorraden levensmiddelen hebben zien binnen dragen. Allicht een rommelzoo van allerlei vuil? 't Mocht wat! Ik tref er steeds één enkel stuk in aan, een reusachtig brood dat nagenoeg de heele ruimte vult, op een nauwe gang na, die juist zoo breed is dat 't wijfje er net even passeeren kan.

Dit prachtige gebak, een echte koningstaart, heeft geen bepaalden vorm. Ik heb er aangetroffen, die zowel de gedaante als 't volume van een kalkoenen-ei hadden; ook vond ik er die den vorm van een afgeplattten ellipsoïde vertoonden en veel geleken op een gewone ui; ik zag er ook die bijna rond waren en die deden denken aan Hollandsche kazen; ik ontmoette er ook, die rond van vorm, met een gewelfd bovenvlak, veel geleken op de brooden van den Provinciaalschen landman of beter nog op de *fougasso a l'îou*, die men met Paschen eet. In ieder geval echter was de oppervlakte glad en regelmatig gebogen.

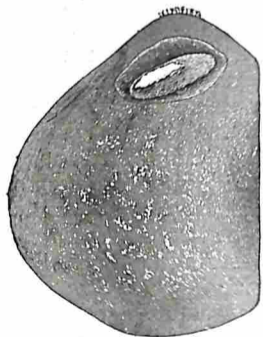
Men behoeft niet te raden, wat er gebeurd is: de talrijke fragmenten, die achtereenvolgens naar binnen gesleept zijn, heeft het wijfje tot een homogene massa gekneet. Herhaaldelijk zie ik haar boven op de kolossale taart, waarbij de pil van den heiligen mestkever vrijwel in 't niet zinkt, druk aan 't werk. Ze vergunt me niet meer dan een vluchtigen blik op haar arbeid te slaan, want nauwelijks heeft ze mijn aanwezigheid bespeurd, of ze laat zich van 't gewelfd oppervlak afglijden en verschuilt zich onder haar werkstuk.

Ten einde den arbeid nauwkeuriger te volgen en de voortgang ervan tot in zijn kleinste bijzonderheden te kunnen bespieden, dient men zijn toevlucht te nemen tot een list. Heel veel kunst is er niet aan. Hetzij, dat mijn langdurigen omgang met den heiligen pillenkever me op dit punt zekere handigheid heeft bezorgd, hetzij dat de copris de verveling der gevangenschap binnen een nauwen kerker beter verdraagt, in ieder geval heb ik bij dit dier de verschillende fasen der nestvorming met het meeste succes kunnen volgen. Ik heb me van twee hulpmiddelen bediend, die me ieder afzonderlijk iets omtrent de werkwijze van dit insect hebben ontsluitend.

De reuzenkoeken die de volières me verschaffen, doe ik tegelijk met het moedertje naar mijn werkkamer verhuizen. De verblijven, waarin ik ze een onderkomen verschaf, zijn van tweeërlei aard: in enkele is het licht, in andere heerscht diepe duisternis. Voor de eerstgenoemde gebruik ik bekerglazen, welker middellijn —

12 c.M. ongeveer — gelijk is aan dien van 't hol. Op den bodem is een dun laagje versche aarde gespreid, *niet zoo dik, dat de copris er zich zoo kunnen ingraven maar toch zoo dat het insect geen hinder heeft van den gladden vloer en dat het de illusie krijgt weer op een bodem* aangekomen te zijn, overeenkomstig met dien vanwaar ik het zoo even weggenomen heb. Op deze laag plaats ik de moeder en haar brood.

Onmoedig te zeggen, dat 't verschrikte dier zelfs bij 't flauwste licht niets zou ondernemen. Hij begeert de meest volmaakte duisternis, die ik te weeg breng door middel van een kartonnen huls, die juist om den beker past. Door dit scherm met de vereischte voorzichtigheid even op te lichten, kan ik, telkens als ik daar de lust toe gevoel, bij 't getemperde licht van mijn studeervertrek de gevangene bij haar arbeid verrassen, ja soms gedurende eenigen tijd haar

DE SPAANSCH
HORENMESTKEVER.
DOORSNEDE VAN DEN
PIL VAN DEN SPAAN-
SCHEN HORENMEST-
KEVER. MEN ZIET DE
KAMER VAN ONTLUI-
KING MET HET ZICH
DAARIN BEVINDEN-
DE EI.

handelingen volgen. Zooals men zich misschien herinneren zal is deze methode vrij wat eenvoudiger dan die, welke ik bij den heiligen pillenkever heb aangewend, toen ik hem de kunst van peren-fabrikatie heb willen afkijken. Het goedaardige karakter van den copris leent zich bij uitstek tot deze vereenvoudigde werkwijze, die bij den ander volstrekt geen succes zou hebben. Zoo staan er thans op de groote tafel van mijn laboratorium een twaalfstal van die verduisterings-apparaten gerangschikt, die men wel zou kunnen houden voor een collectie koloniale waren in grijs papieren zakken gepakt.

Tot donkere kamers richt ik aarden bloempotten in, gevuld met versche, aangestampte aarde. De moeder en haar koek bewonen het onderste gedeelte, dat met behulp van een kartonnen zoldering tot nest is ingericht en waarboven zich de aardlaag bevindt. Of ook wel breng ik eenvoudig 't wijfje met voedselvoorraad op de aarde. Ze graaft er zich een hol in, schuurt op, maakt zich een nest, kortom doet zooals ze dat onder normale omstandigheden gewoon is. In beide gevallen dek ik om een mogelijke ontvluchting te voorkomen, mijn kerkers met een glazen plaat.

De door een ondoorschijnende huls overdekte bekerglazen leeren mij een massa hoogst merkwaardige dingen. Allereerst dit: het groote broed heeft zijn regelmatig bolvormige gedaante geenszins te danken aan een rollende beweging, die het dier aan de massa zou gegeven hebben. Het onderzoek van 't natuurlijke hol bracht reeds aan 't licht dat een dergelijke hoeveelheid niet kon gerold zijn in een vertrek, dat er bijna geheel door gevuld wordt. Bovendien zouden de krachten van 't dier niet in staat zijn zulk een vrucht in beweging te brengen. De beker van tijd tot tijd ondervraagd, geeft steeds hetzelfde antwoord. Steeds zie ik het wijfje boven op de taart gezeten, hier en daar de korst betasten, bekloppen, gelijk strijken, en afwerken, nooit betrap ik haar erop, dat ze het blok wil omkeeren. Het is zoo duidelijk als de dag, dat hier van geen rollen sprake kan wezen. Maar waartoe die langdurige voorbereidende werkzaamheden, waarom dat lange wachten. Dikwijls gaat er een week en meer voorbij

eer het insect den uiterlijken vorm genoegzaam verzorgd acht en er toe besluiten kan tot andere werkzaamheden over te gaan.

Heeft de bakker zijn deeg lang genoeg gekneet, dan legt hij het op een kluit in een hoek van den trog, ten einde het daar behoorlijk te laten rijzen. De copris schijnt dit bakkersgeheim ook te kennen. Ook hij kneedt alles, wat hij buit heeft gemaakt tot één bal samen, dien hij voldoende tijd gunt, door een inwendige werking aangenamer van smaak en vaster van substantie te worden. Zoo lang de chemische werking niet afgelopen is, wachten bakker en kever. Bij het insect duurt het lang, minstens een week.

Maar aan alles komt een eind. De bakkersknecht verdeelt zijn deeg in kleinere kluiten, die elk een brood zullen worden. De copris gaat evenzoo te werk. Door een cirkelvormige insnijding, teweeg gebracht door het slachtmes van den kop en de zagen der voorpooten snijdt hij met bewonderenswaardige zekerheid van het blok een stuk van vereischte grootte af.

Het komt er nu slechts op aan, het te fatsoeneeren. Terwijl het insect het stuk zoo goed mogelijk omvat houdt, rondt hij het af door den druk van zijn korte pooten, die tot dat doel niet gemaakt schijnen. Met langzame bewegingen verplaatst hij zich op de nog vormlooze pil, hij klimt en daalt, draait zich naar links en naar rechts, van boven naar beneden; hij drukt methodisch hier wat meer daar wat minder, en is steeds met een onuitputtelijk geduld bezig zijn pil den vereischten vorm te geven. Eindelijk, na een arbeid van vier-en-twintig uur, is het hoekige stuk een volmaakte bol geworden, die de grootte heeft van een pruim. In een hoekje van zijn atelier heeft de plompe artist, die zich bijna niet wenden of keeren kan, zijn werk voltooid, zonder het ook maar even verplaatst te hebben; na veel tijd en moeite is het hem ten slotte gelukt een zuiveren bolvorm te verkrijgen, waartoe *men hem, zijn ruwe werktuigen en de beperkte ruimte in aanmerking genomen, niet in staat zou achten.* Langen tijd daarna nog gaat het dier met de afwerking voort, het polijst zijn bal met liefkoozende bewegingen, zachtjes strijken de pooten over de oppervlakte tot de minste oneffenheden verdwenen zijn. Tegen het eind van den tweeden dag is blijkbaar de gewenschte vorm verkregen. Het wijfje klimt op den koepel van 't gebouw, ze graaft er, steeds door een eenvoudigen druk van de pooten een niet te diepen krater in; en in deze kom wordt het ei gelegd.

Vervolgens worden met de meeste omzichtigheid, en met de uiterste zorg, de randen van dien krater naar elkaar toegebracht en vormen op die wijze een beschermend gewelf over 't pas gedeponeerde eitje. Hier is oppassen de boodschap: een al te harde druk, een slecht berekende aanstamping zou gevaar kunnen opleveren voor de slechts onder een dunne zoldering rustende kiem. Van tijd tot tijd wordt het sluitingswerk onderbroken. Aandachtig en onbeweeglijk schijnt de moeder te luisteren naar hetgeen er in de ruimte onder haar voorvalt.

Alles schijnt naar wensch te gaan en het kalme, bedaarde werk wordt hervat, langzamerhand verliest het stuk zijn bolvormige gedaante en neemt ongeveer den eivorm aan, waarvan het spitse eind naar boven is gekeerd. Onder dit min of meer verheven

DE SPAANSCH
HORENMESTKEVER.
PIL VAN DEN SPAAN-
SCHEN HORENMESTKE-
VER, VAASVORMIG UIT-
GEHOLD, EN ALDUS GE-
REED OM HET EI TE
ONTVANGEN.

heuveltje bevindt zich de kamer van ontluiking met het eitje. Nogmaals wordt er een etmaal aan dit peuterwerk besteed; in 't geheel vier wijzertjes rond, vaak nog meer, om een bol te kneden, een krater te graven, daar het ei in te deponeren en onder 't insluiten daarvan den bol in een eivorm te veranderen.

Hierop keert het insect weer naar de aangesneden taart terug om er een tweede lap af te scheuren die door dezelfde kunstbewerking den eivorm aanneemt, waaraan vooraf het eitje is toevertrouwd. Het thans overschietende is voldoende voor een derde, dikwijls zelfs voor een vierde. Zoolang het wijfje enkel te beschikken had over den in 't nest aanwezigen voorraad, heb ik dit aantal nimmer overschreden gezien.

Zijn de eitjes veilig geborgen, dan blijft de moeder in het verblijf, dat door de drie of vier tegen elkaar aan geplaatste wiegen bijna geheel gevuld is. Zal ze het thans verlaten, om na zulk een langen tijd van ontbering buiten een weinig op haar verhaal te komen? Wie dit zou denken, vergist zich zeer. Ze blijft waar ze is, en hoewel ze sedert haar onderaardsch bestaan niets gegeten heeft, zal ze zich wel wachten aan 't brood te raken, dat in gelijke porties verdeeld voor haar nageslacht is bestemd, ze trotseert liever den honger, dan haar gezin te kort te doen. Ze heeft nog een tweede roeping te vervullen, n.l. de wacht houden bij de wiegen. Reeds tegen het einde van Juni zijn de holen moeielijk weer te vinden, daar de „molshoopen” door regen of wind of onder de voeten der voorbijgangers verdwenen zijn. De enkele verblijfplaats, die ik heb kunnen vinden, bevatte steeds het wijfje, dat ingedut was bij haar pillen, die elk een moddervette worm bevatte, die zijn volkomen ontwikkeling nabij was.

Mijn duistere toestellen, de met versch zand gevulde bloempotten, bevestigen de feiten, die ik in 't vrije veld heb opgemerkt. De wijfjes, die ik met het noodige proviand in de eerste helft van Mei aan den duisterten schoot der aarde heb toevertrouwd, zie ik niet meer aan de oppervlakte verschijnen. Ze blijven bij haar legsel en brengen de hondsdagen door met de bewaking van haar pillen, zooals mijn bekeerglazen me hebben doen waarnemen.

Niet voor de eerste herfstregens, d.i. in September gevallen zijn, komen ze naar buiten. Maar dan heeft het nieuwe geslacht reeds de gedaante van het volwassen insect aangenomen. Aan de moeder is derhalve het in de insectenwereld zoo zeldzame voorrecht te beurt gevallen reeds onder den grond met haar gezin kennis te mogen maken. Zij hoort haar zonen tegen den muur der gevangenis krassen; ze biedt hun de behulpzame hand om den zoo zorgvuldig gebouwd kerker te verbreken; mogelijk zelfs komt ze de uitgeputte stumperdes te hulp, als de celwand te veel weerstand biedt. Ten slotte verlaten moeder en kroost het onderaardsch verblijf en vieren te zamen de blijde herfstgenoegens, als het zonnetje liefelijk schijnt en het schapen-manna in rijken overvloed op de wegen ligt gespreid.

Overneming verboden.

J. H. FABRE.
(vert. door P. G.)

DE BLAUWE MUUR.

Uit het Engelsch van

RICHARD WASHBURN CHILD.

(Geautoriseerde vertaling).

VIERDE BOEK.

IV. HET VERBERGEN DER WAARHEID.

IN al dien tijd zei hij geen woord tegen mij van wat hij en ik alleen wisten, en ik heb er dikwijls over gedacht welk een vertrouwen hij moet gehad hebben in de menselijke goedheid — welk een vol, onveranderlijk, vast en edel vertrouwen — om een dienstbode te vertrouwen zooals hij het mij deed door zijn stilzwijgen. En daarna heb ik ook altijd geloofd dat mensch noch dier lang laag kan blijven in de tegenwoordigheid van goedheid en vertrouwen. Want al de drang naar streken die het overgeërfde karakter van mijn moeder en die Madame Welstoke in mij gelegd had, werd langzamerhand uit mijn hart gedreven door het vertrouwen, dat de Rechter in mij stelde, en omdat hij mij beschouwde als een goede, eerlijke vrouw. Lang voor ik zooveel van Juliana was gaan houden, wist ik al dat ik er mijzelve nooit toe zou kunnen brengen om mijn kennis van het geheim van den Rechter te gebruiken om hem geld af te persen, of voor eenig ander doel, dan om verdriet te voelen over wat zijn vrees voor de toekomst hem moest doen lijden.

Ik wist heel goed hoe hij altijd zat te tobben over de kwestie hoe zijn dochter zou opgroeien. Er bestaat geen kind dat niet vroeger of later meer dan eens een tijd krijgt van ondeugendheid en koppigheid en als dit bij Juliana eens het geval was, placht de Rechter haar gade te slaan alsof hij verwachtte dat zij zóó als door tooverij in een slang zou veranderen,

zooals dat in de sprookjes gebeurt. Ja, soms was het nog erger met hem, en was hij dagen lang vreemd en stil, en als hij dacht dat er niemand naar hem keek, placht hij met zijn gezicht in zijn handen in sombere gedachten verzonken te zitten, en had hij een angstigen trek op zijn gelaat.

En ook merkte ik, dat hij de levensgeschiedenis van den vader, John Chalmers, had probeeren na te gaan tot de dagen toen hij zijn eigen naam nog droeg, en misschien, als hij zoover gekomen was, had hij nog wel verder willen gaan, en teruggaan tot Monty's vader en grootvader, en zoo voort, zoover als hij maar kon. Ik kwam dit te weten, omdat ik op 'n goeie dag eens snuffelde in de laden van zijn bureau — snuffelen is altijd een gebrek van me geweest! — en ik vond een brief van meneer Roddy, den courantenverslaggever, dien ik bijna vergeten was. Meneer Roddy schreef dat hij nooit iets had kunnen ontdekken omtrent de levensgeschiedenis van den moordenaar vóór den tijd dat hij in betrekking was in Bermuda, en ik herinner me dat mijn hart opsprong van vreugde, want ik zag niet in wat voor goed het den Rechter zou doen het te weten, en, om de een of andere reden voelde ik, dat noch hij noch ik den naam Cranch besmeurd zouden willen zien met de wandaden en dwaasheden van den eigenaar. U zult misschien zeggen dat het vreemd was, dat er nog steeds beelden van liefde — de liefde, die kwam en ging als de schaduw van een vliegende vogel, die langs een muur strijkt — opgesloten lagen in het hart van een oude vrouw. Maar ze lagen er, om weder opgeroepen te worden, zooals ze er ook nu nog liggen, met al hun kleuren zoo helder en duidelijk als de tafereelen van Juliana's toekomst die de Rechter in zijn angst voor zijn geestesoog zag voorbijgaan.

Eerst dacht ik, dat meneer voornamelijk bang was, dat het een of ander toeval de waarheid aan zijn vrouw zou openbaren. Hoe ouder en mooier en lieflijker het dochtertje werd, en hoe zwakker en bleeker de arme, bedrogen vrouw, hoe erger het onheil zou geweest zijn. Omdat ik hetzelfde voelde, meende ik misschien wel, dat dit ook met den Rechter zoo was. Ik had altijd een gevoel alsof de slag zóó zou vallen, en ik bad dat, als dat gebeurde, mevrouw Colfax dan niet meer zou leven.

Maar eindelijk ging zij heen. Zij stierf toen Juliana elf jaar was, en lange vlechten had, waar de zeemeerminnen jaloersch op zouden geweest zijn, en ze had oogen, die diep en geheimzinnig begonnen te worden als poelen koel water, en een figuur dat al iets ontgroeid was aan het stakerige van een kind. Mevrouw Colfax stierf op zekeren dag met een glimlach, die uitging als een vlammetje, en de Rechter sloeg zijn armen om haar heen en viel toen op zijn knieën. Zij zag er mager en weggeteerd uit, maar heel gelukkig.

„Slaap maar”, fluisterde hij haar toe.

En toen deed hij de deur open en riep Juliana.

„Je moet niet schrikken, lieve”, zei hij tegen haar. „De Dood is hier, maar hij is niet vreeselijk! Zie! Ze heeft geglimlacht. We kunnen zeggen, dat ze wist dat ze ons over een kort poosje weer zou zien, niet waar?”

„Ja”, zei Juliana. „Want ze dacht nooit het eerst aan zichzelf, maar aan ons”.

Toen stak de Rechter zijn armen uit, en trok het meisje dicht naar zich toe, zoodat ik wist dat er een nieuwe liefde voor haar in zijn hart gekomen was. En misschien was hij juist daardoor banger dan ooit. Op zekeren dag bracht hij een boek in een groenen band mee naar huis; op den rug ervan las ik de woorden: „Eenige Gezichtspunten over de Leer der Erfelijkheid”. En dat boek was het laatste nog niet van die soort, dat hij tot laat in den nacht zat te lezen, met zijn pijp in zijn gekromde vingers en zijn voorhoofd gefronst. Ik wist dat hij zich verbaasde over het mysterie van datgene, wat van vader of moeder kruipt op zoon of dochter

Foto W. J. Oppenoorth.

ZONNESPEL BIJ DE BOERDERIJ.

en zoo voort, net als een hongerige straathond die achter je aansluit, en die in het gras gaat liggen als je hem hard aanspreekt, en wegloupt, als je je omdraait en hem achterna zet, en dan, als je hem vergeten bent, en je kijkt om, dan is hij er nog, vlak achter je. En als je dan zegt: „Erfelijkheid”, zooals Madame Welstoke placht te zeggen, terwijl zij haar handen vouwde, „dan kent hij zijn naam en kwispelt met zijn staart!” Men zou gezegd hebben, dat de Rechter altijd verwachtte dat er een dergelijk wezen achter het kind zou aansluiten, en als Juliana de kamer binnen kwam verbeeldde ik mij dat hij achter haar en over haar schouder keek, alsof hij verwachtte het daar te zien met zijn grijnzend gezicht. En ook heb ik hem wel zien kijken naar den zachten, fijnen huid van haar ronde onderarmen, of naar de krulletjes achter in haar hals, of naar haar oogleden als die 's zomers vochtig waren, of naar de halve maantjes op de nagels van haar vingers, alsof hij uit een dezer dingen iets wilde opmaken omtrent haar geboorte of omtrent de eerste wonde plekken, geslagen door dit wezen „erfelijkheid”, dat, als het kon praten, zou zeggen: „Kom. Voel je nog niet dat mijn aanraking je doortrilt? Je behoort niet aan jezelf, m'n kind, maar aan mij”.

En toen het meisje langzamerhand tot vrouw rijpte, en hij misschien zag, dat ik haar ook gadesloeg, vermoed ik dat hij naar medegevoel verlangde, en de verlichting die ontstaat door het zich uiten in woorden. Eindelijk sprak hij. Op zeker avond laat, toen hij zijn hand al op de trapleuning had om naar boven te gaan, en mij hoorde sluiten in de vestibule, wendde hij zich plotseling om.

„Margaret”, fluisterde hij.

„Ja, meneer”, antwoordde ik.

„Goddank, dat zij een vrouw en geen man is”, zeide hij, zonder dat ik er in 't minst op bedacht was wat er komen zou; „want een vrouw is beter tegen zichzelf beschermd”.

Een oogenblik lang was het alsof hij stond na te denken; toen keek hij naar den grond.

„Neemt Juliana ooit een glas sherry of wijn, als ik toevallig niet met 't eten thuis ben?” vroeg hij. „Ik meende op te merken, dat de wijn wat gauw is opgegaan”.

„Nee, toch niet, meneer!” antwoordde ik.

Hij knikte op de manier waarop hij dit altijd kon doen als hij bevredigd was — zooals de kop van een beest uit een speelgoedwinkel knikt — al minder en minder, totdat het op z'n laatst vanzelf ophoudt.

„'t Spijt me dat ik 't gevraagd heb”, zei hij. „Wel te rusten”.

Wat hij daareven gezegd had, bewees me dat zijn verbeelding al meer en meer opgescherpt was. Misschien weet u wat men voelt als de een of ander pas laat 's nachts thuiskomt, als je zit te wachten, en luistert naar het tikken van de klok, of naar het geluid van voetstappen of rijtuigpaarden op straat, die al dichterbij komen en zich dan weer al meer en meer verwijderen; dan kun je je allerlei dingen verbeelden zooals straatroof en ongelukken en ziekenhuizen, en dan is 't of de telefoon klaar staat om op je af te springen met een slechte tijding. En zoo was het met hem ook, met dit verschil, dat hij niet voorstellingen zag van dingen die gebeurd waren, maar van dingen die gebeuren konden. Ik wist dat hij bang was dat het goede, mooie meisje plotseling een heel ander karakter zou gaan toonen, en soms dacht ik ook dat hij nu en dan nog geloofde, al lag het verleden al zooveel jaren achter ons, dat de leelijke geest van dit verleden te een of anderen tijd op het venster zou komen tikken in het holle van den nacht.

En hoewel wij het nooit zeker wisten, kan ik hier toch wel zeggen dat het dit deed. Wij waren te weten gekomen, dat, behalve de Rechter, ik en Monty Cranch, waar die dan ook was, er nog een ander vreemd en boosaardig wezen ons geheim deelde.

Dat jaar was Juliana naar een nieuwe school gegaan — 'n deftige school, zou je 't kunnen noemen, en ik heb er vaak om moeten glimlachen als ik er aan dacht hoe dat in z'n werk ging. De dame met de ouderwetsche kamee-broche, die de school hield, deed haar uiterste best om den Rechter te bewegen zijn dochter daarheen te sturen, maar het ronduit vragen durfde zij toch niet en later hoorde ik, dat zij er zich op beroemd had, dat zij „het best geparenteerde meisje van de heele stad” op haar school gekregen had, en dat niet, zooals de andere meisjes van goede familie uit het Oosten van de Vereenigde Staten tot lokaas werd gemaakt voor honderd dochters van snel rijk geworden millionairs uit het Westen.

Ik maak hier melding van, omdat Juliana nu te logeeren gevraagd werd bij andere meisjes, bij wie ze, als de vakantie aanbrak, veel onschuldige pret had. En bij een van deze gelegenheden toen ze weer bij een vriendinnetje op een buiten gelogeed was,

kwam er een stem tot ons die ons van het verleden fluisterde!

Het was Kersttijd, bitter koud, en voor ik naar bed ging, kon ik de wind de ijskegels van den rand van het bibliotheek-balcon hooren afknappen, zoodat ze als stukjes gebroken glas op de steenen en hardbevoren sneeuw beneden vielen. Ik zag ze schitteren als ze het licht passeerden dat uit de keuken door de met vorstbloemen bedekte keukenramen scheen, doch anders was er in den ouden, ommuurden tuin niets te zien, want het was er pikdonker.

Niet later dan tien uur ging ik langzaam naar boven en bleef een oogenblik in de eetkamer staan. Ik hoorde het krassen van de pen van den Rechter en wist dat hij hard aan het werk was, en ik herinner me, dat ik, toen ik door de gordijnen keek, vond, dat hij er zoo oud uitzag, want zijn haar veranderde van grijs al heelemaal in wit, en ik dacht er aan hoe ons aller jeugd een oogenblik op het randje aarzelt, en dan zonder eenige waarschuwing wegglijdt, zonder dat je zelfs precies zeggen kunt: „op dat en dat oogenblik is hij heengegaan”. Misschien zou ik daar nog langer gestaan hebben, maar de Rechter keek op en glimlachte, en ik moet zeggen, tamelijk droogjes.

„Je denkt misschien dat ik aan 't werk ben”, zei hij. „Maar ik ben op 't oogenblik hoofdzakelijk bezig al mijn wilskracht bij elkaar te zamelen om een dwaze gedachte te overwinnen.”

„En wat is dat dan, meneer?” vroeg ik.

(Wordt vervolgd).

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN. †

IN MEMORIAM

P. J. Bolleman van der Veen.

† Op den zen Kerstdag, een dag van vrede en huiselijke gezelligheid, heeft hij zijn laatsten strijd gestreden en het hoofd ter ruste gelegd op een leeftijd, welke, menschelijkerwijze gesproken, daarvoor nog te jong is, en waarop nog zooveel verwacht kan worden van het leven.

U allen, lezers van dit tijdschrift, was hij gedurende den korten tijd van zijn medewerking, reeds een goede bekende geworden; zijne artikelen getuigden van frisheid en oorspronkelijkheid; hij legde er zijne gansche persoonlijkheid in; zijne groote liefde tot de natuur straalde er uit tegemoet.

Oorspronkelijk bestemd voor de theologie, kon hij in die studie toch geen bevrediging vinden; hij voelde zich hoe langer hoe meer aangetrokken tot de hem omringende levende natuur; het leven en streven der hem omgevende planten en dieren, vooral dat der vogels, had zijn hart. Daaraan gaf hij zich, daarin verdiepte hij zich, dat was zijn lust en zijn leven. Daarom ook had hij weinig tijd voor andere dingen en bemoeide hij zich weinig of niet met de samenleving, te meer nog daar deze dikwijls zoo lijnrecht stond tegenover zijne opvattingen van de natuur en de rechten der planten en dieren zoo vaak met voeten trad. Daaraan ergerde hij zich, dat deed hem pijn en vandaar dat hij zich terugtrok en meer een leven voor zichzelf leefde. Steeds was hij er op uit, vooroordeelen te bestrijden en graag mocht hij opvattingen en maatregelen, die in zijn oogen geen genade vonden, hekelen.

In zijn studeerkamer, tusschen zijn boeken en tijdschriften, genoot hij; daar kon hij zich ongestoord verdiepen in hetgeen door anderen was waargenomen; daar gaf hij zichzelf ook aan hem, in wien hij een geestverwant voelde.

En thans is ook aan hem het groote Raadsel voltrokken, dat wij Dood noemen.... Hij ruste in vrede!

DE ENGELSCHER DIERENTEMSTER.

Men meldt ons:

De oproep om steun voor Miss E. Steward Forster en hare leeuwen te Zandvoort is door het Nederlandsche publiek zeer mild beantwoord geworden. Ruim f 2000.— werd voor dit doel bijeengebracht door particulieren, verenigingen, ja zelfs schoolkinderen. De giften bestonden uit bedragen, varieerende tusschen 5 cent en f 850.—*).

Door deze gelden is Miss Forster in de gelegenheid einde Januari met hare dieren naar Amerika te vertrekken, hetgeen in haar belang geacht wordt, doordien, tengevolge van de tijdsomstandigheden, Miss Forster in Europa met hare dieren hoogstwaarschijnlijk niet kan optreden.

In diervoege zijn dan ook reeds maatregelen genomen met de Holland—Amerikalijn, die welwillend een belangrijke reductie op den prijs van den overtocht heeft toegestaan. Door langer hier noodeloos te blijven zou het kleine bijeengebrachte kapitaal spoedig verdwenen zijn.

*) Wij ontvingen nog voor dit doel van Mevr. J. B. v. H. te E. f 5.—